

Załącznik
do uchwały Nr XVII/135/2016
Rady Miejskiej w Wyrzysku
z dnia 29 stycznia 2016 roku

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WYRZYSK NA LATA 2016-2025

Wyrzysk 2016

I. Wprowadzenie.....	3
II. Przestrzeń i środowisko.....	4
III. Diagnoza strategiczna	10
III.1. Sfera społeczna	10
III.1.1 Demografia.....	10
III.1.2 Ochrona zdrowia	13
III.1.3 Pomoc społeczna	14
III.1.4 Edukacja i placówki oświatowe.....	17
III.1.5 Kultura i sport	23
III.2. Sfera gospodarcza	30
III.2.1 Rynek pracy.....	30
III.2.2 Przedsiębiorczość	33
III.2.3 Turystyka i rekreacja	33
III.2.4 Społeczeństwo obywatelskie	36
III.2.5 Bezpieczeństwo.....	39
III.3. Infrastruktura techniczna.....	40
III.3.1 Sieć drogowa.....	40
III.3.2 Zaopatrzenie w prąd i gaz	42
III.3.3 Gospodarka wodnokanalizacyjna	43
III.3.4 Gospodarka mieszkaniowa	44
III.3.5 Gospodarka odpadami	45
IV. Analiza SWOT.....	47
V. Struktura Strategii Rozwoju.....	48
V.1. Wizja i misja gminy	48
V.2. Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań.....	49
VI. Wdrażanie, monitoring, ewaluacja Strategii.	61
VII. Zgodność ze strategicznymi dokumentami wyższego rzędu.....	63
Załącznik nr 1: Tabela zadań kluczowych	70
Spis rycin	71
Spis tabel.....	72

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016 – 2025 jest koncepcją systemowego działania, które polega na formułowaniu długookresowych celów rozwoju, z uwzględnieniem perspektyw regionalnych, ogólnopolskich i europejskich, określaniu zasobów i środków niezbędnych do ich realizacji oraz wskazaniu metod postępowania, zapewniających wspólnocie samorządowej konkurencyjność i atrakcyjność, a jej mieszkańcom optymalne warunki do życia.

Prawidłowo opracowana strategia stanowi solidny fundament do opracowywania innych, ważnych z punktu widzenia samorządu, dokumentów strategicznych, jak: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, wieloletnie plany inwestycyjne i finansowe, lokalne programy rewitalizacji, plany ochrony środowiska, rozwoju transportu, mieszkalnictwa, oświaty i promocji. Jest również niezmiernie istotna w kontekście możliwości ubiegania się o środki finansowe ze źródeł zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej, w bieżących i przyszłych okresach programowania.

Strategia Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016 – 2025 składa się z trzech zasadniczych części:

- analizy diagnozy stanu istniejącego, w oparciu o wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych
- strategicznego planu rozwoju na lata 2016-2025, opartego o wspólnie wypracowaną wizję, misję oraz cele strategiczne i operacyjne
- systemu wdrażania i zarządzania Strategią, oraz powiązań z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Zespół składa podziękowania wszystkim osobom i instytucjom za zaangażowanie i wsparcie okazane podczas prac nad powstawaniem dokumentu. Wierząc zaś w trafność wypracowanego planu działania życzy mieszkańcom Gminy Wyrzysk i władzom lokalnym samych sukcesów w rozwoju.

II. Przestrzeń i środowisko

Gmina Wyrzysk jest gminą miejsko- wiejską. Położona jest w północnej części województwa wielkopolskiego. Od wschodu graniczy z województwem kujawsko- pomorskim i wchodzi w skład powiatu pilskiego.

Od północy graniczy z gminą Łobżenica (powiat pilski), od wschodu- gminami województwa kujawsko- pomorskiego- Sadki i Kcynia (powiat nakielski), od południa z gminą powiatu wągrowieckiego- Gołańcz oraz powiatu chodzieskiego- Szamocin, od zachodu z gminami powiatu pilskiego- Białośliwie i Wysoka. Gminę tworzą 33 miejscowości: Anusin, Auguścín, Bagdad, Bąkowo, Bielawy Nowe, Dąbki, Dobrzyniewo, Falmierowo, Glesno, Gleszczonek, Gromadno, Karolewo, Wiernowo, Klawek, Komorowo, Konstantinowo, Kosztowo, Kościerzyn Wielki, Marynka, Masłowo, Młotkówko, Osiek nad Notecią, Ostrówek, Polanowo, Polinowo, Ruda, Rzęszkowo Stefanowo, Wyciąg, Wyrzysk Skarbowy, Zielona Góra, Żelazno, Żuławka, oraz miasto Wyrzysk, w którym znajduje się siedziba gminy. Powierzchnia gminy wynosi 159 km², co stanowi 12,7 % powierzchni powiatu pilskiego.

Rycina 1 Położenie Gminy Wyrzysk

źródło: www.zpp.pl

Gmina Wyrzysk wg regionalizacji fizyczno-geograficznej zaproponowanej przez J. Kondrackiego¹ położona jest na terenie dwóch makroregionów – Pojezierzy Południowopomorskich obejmujących północną część gminy i Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej stanowiącej jej część południową. Makroregiony te należą do rozległej podprowincji Pojezierzy Południobałtyckich charakterystycznej głównie ze względu na obecność rzeźby młodoglacjalnej z dużą liczbą zagłębień bezodpływowych i jezior polodowcowych. Pojezierza Południowopomorskie na terenie gminy Wyrzysk reprezentuje mezoregion Pojezierze Krajeńskie rozciągający się równomiernie pomiędzy Człuchowem, Chojnicami i Tucholą na północy a rzeką Noteć na południu. Pradolinę Toruńsko-

¹ J. Kondracki, „Geografia regionalna Polski”, 2000, Wydawnictwo PWN.

Eberswaldzka natomiast, tworzy w obrębie gminy mezoregion Dolina Środkowej Noteci obejmujący odcinek rzeki pomiędzy Nakłem a Ujściem.

Dolina Noteci i charakterystyczne pagórki Wysoczyzny Krajeńskiej określają nie tylko położenie tej gminy, ale także jej walory krajobrazowe. Stoki doliny rzeki Łobzonki, na których usytuowana jest znaczna część Wyrzyska tworzą klimat miasta. Gmina Wyrzysk jest atrakcyjna pod względem krajobrazu. Ponad 60% powierzchni gminy zajmuje strefa krajobrazu chronionego.

W celu zapewnienia ciągłości istnienia gatunków oraz przywrócenia właściwego stanu zasobów na terenie gminy ustanowiono różne formy ochrony zgodnie z ustawią o ochronie przyrody², takie jak: pomniki przyrody, użytki ekologiczne, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu oraz obszary Natura 2000.

- Użytki ekologiczne na terenie Gminy Wyrzysk³ :
  - a) Użytek ekologiczny o powierzchni 10,13 ha (kategoria gruntu bagno) - obejmujący oddział leśny 70 b w leśnictwie Rzęszkowo. Nr działki 8070 położonej w obrębie ewidencyjnym Rzęszkowo. Teren porośnięty cenna roślinnością turzycowo-trawiasta w formie kęp, na 60 % powierzchni olsza, brzoza, świerk IV klasy wieku. Ponadto w obiekcie stwierdzono obecność zbiorowiska roślinności rzadkich (z różnych klas) i bardzo rzadkich (z klasy Scheuchzerio-Cariatea fescea), sześć gatunków roślin objętych ochroną ścisłą (torfowiec błotny, torfowiec ząbkowany, pływacz drobny, pływacz zwyczajny, rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne) liczne (około 10) gatunki roślin, objęte a częściową, rzadkie rośliny naczyniowe i glony z " Czerwonej listy glonów zagrożonych w Polsce" (ramienica krucha). Poza tym to miejsce gnieźdzenia się ptaków wodno-błotnych. Obszar w całości położony jest w zasięgu Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Noteci.
  - b) Użytek ekologiczny o powierzchni 1,33 ha (kategoria gruntu łąka) - obejmujący oddział leśny w leśnictwie Zielona Góra Nr działki 8234 położonej w obrębie ewidencyjnym Osiek nad Notecią. Łąka ze względu na zaniechania koszenia straciła całkowicie charakter łąki. Obecnie obiekt znajduje się w dynamicznej fazie przemiany w nadrzeczne zbiorowisko okrajkowe , o czym świadczy obecność następujących gatunków: kaniańka pospolita, chmiel zwyczajny, kielisznik zaroślowy, przytulia czepna, psianka słodkogórze, sadziec konopiasty itd. Niekwestionowanym przyrodniczym walorem obiektu jest brak gatunków synantropijnych. Ponadto łąka położona jest w strefie ochrony ścisłej powołanej decyzją Wojewody Wielkopolskiego
- Obszary chronionego krajobrazu na terenie Gminy Wyrzysk:
  - a) Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie (powierzchnia 18.850 ha). Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie rozciąga się na terenie doliny Łobzonki i lasów nad jeziorem Borówno na Pojezierzu Krajeńskim. To malowniczy, polodowcowy region, z licznymi jeziorami oraz dużymi lasami, które szczególnie atrakcyjne są koło Kujania. Charakterystyczną cechą tego obszaru są liczne tu stanowiska roślin chronionych, pomniki przyrody i ostoje bobrów, Łobzonka wypływa ze źródła na Pojezierzu Krajeńskim. W swym

² (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880),

³ *Gminny Program opieki nad zabytkami na lata 2010-2013*, Urząd Miejski w Wyrzysku, 2010, s. 50

górnym biegu przecina Bory Kujańskie. W środkowym odcinku rzeka płynie doliną o wysokich zboczach, by stworzyć przełom w miejscu, w którym opuszcza tereny morenowe i schodzi do Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. W dolnym biegu płynie równiną przez podmokłe tereny doliny Noteci i wpada do Noteci w pobliżu Osieka nad Notecią.

b) Dolina Noteci (powierzchnia 72.020 ha) leży na terenie Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej. Dominujące w krajobrazie są tu łąki oraz pola z enklawami zakrzewień i zadrzewień, rzadziej lasy i jeziora. Okolice Goraja, Pianówki, Góry oraz Ślesina porastają buczyny i dąbrowy, w tym m. in. dąbrowy ciepłolubnej. Teren, poprzecinany kanałami i rowami odwadniającymi, pełen jest starorzeczy. Szczególne znaczenie mają Nadnoteckie Łęgi w dolnym biegu rzeki. To w większości torfowiska niskie i zalewowe łąki - łęgi. Region ten jest ważną ostoją ptaków wodno-błotnych – m.in. bąków, bocianów białych, błotniaków łąkowych, żurawi, ptaków siewkowatych, remiz, podróżniczków. Większość powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci pokrywa się z obszarem Natura 2000 – Dolina Noteci.

- **Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego” PLB 300001** ⁴

Obszar obejmuje pradolinę rzeczną o zmiennej szerokości od 2 do 8 km, która ma tu przebieg równoleżnikowy. Od północy obszar graniczy z wysoczyzną Pojezierza Krajeńskiego - maksymalne deniwelacje pomiędzy dnem doliny a skrajem wysoczyzny dochodzą tu do 140 m. Od południa pradolina jest ograniczona piaszczystym Tarasem Szamocińskim, zajęтым w znacznej mierze przez lasy, stykającym się z krawędzią Pojezierza Chodzieskiego. Znaczne części pradoliny zostały zmeliorowane i prowadzona jest na nich gospodarka łąkowa. W kilku miejscach pradoliny założono stawy rybne, na których prowadzona jest intensywna hodowla ryb – stawy Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Występ i Ślesin. Zachodnia część pradoliny, objęta przez obszar, jest obecnie doliną Noteci. Część wschodnia jest doliną żeglownego Kanału Bydgoskiego, wybudowanego w końcu XVIII w., łączącego dorzecza Odry i Wisły.

Teren w 83 % pokryty jest przez siedliska łąkowe i zaroślowe, 6% stanowią siedliska rolnicze, 4% zajmują lasy liściaste, 1% lasy iglaste. Wody śródlądowe stanowią 5 % obszaru. W obrębie obszaru znajdują się 2 ostoje ptaków o randze europejskiej:

- Stawy Ostrówek i Smogulec (E37)
- Stawy Ślesin i Występ (E38).

Występuje tu co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej - w tym 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK) (zimorodek zwyczajny, orlik krzykliwy, bąk, rybitwa czarna, bocian biały, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, derkacz, cygrus bewicki, żuraw, bielik, bączek, gąsiorek, podróżniczek, kania czarna, kania ruda, siewka złota, kureczka zielonka). W okresie lęgowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej **podróżniczka** (PCK); co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: **bielik** (PCK) i **kania czarna** (PCK); w stosunkowo wysokiej liczebności występują **kania ruda** i **błotniak stawowy**. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku

⁴ Progniza oddziaływania na środowisko aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do roku 2019, Urząd Miejski w Wyrzysku, 2011.

wędrówkowego **łabędzia czarnodziobego**; stosunkowo duże koncentracje osiąga **siewka złota**.

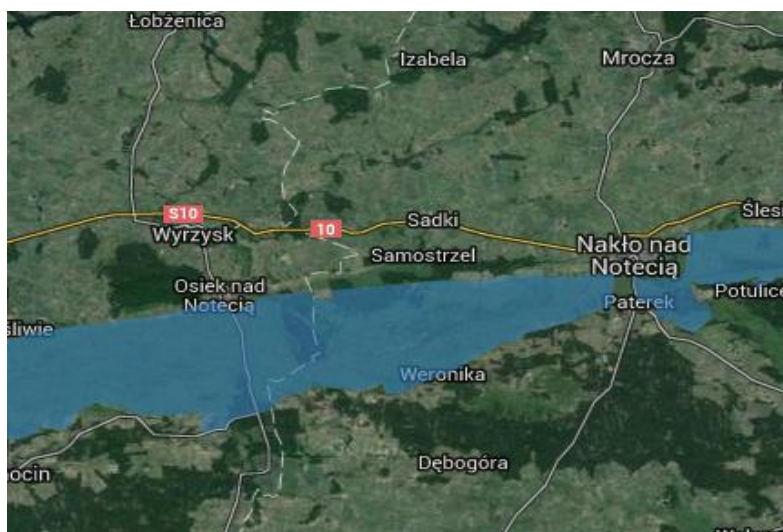
Lokalizację obszarów chronionych Natura 2000 względem gminy przedstawiają poniższe rysunki.

Rycina 2 Obszary siedliskowe Natura 2000

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Rycina 3 Obszary ptasie Natura 2000

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

- **Rezerwat przyrody „Zielona Góra”**

Rezerwat leśny o powierzchni 96,09 ha położony jest w kompleksie lasów pokrywających Dębową Górę koło Osieka nad Notecią, należących do Leśnictwa Zielona Góra w Nadleśnictwie Kaczory. Został powołany na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 listopada 1968 r. z powierzchnią 14,61 ha. Rezerwat ten został powiększony na podstawie Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 10 maja 1989 r. do obecnej powierzchni tj. 96,09 ha. Celem ochrony jest zachowanie fragmentu lasu dębowo - grabowego o cechach naturalnych z licznymi drzewami pomnikowymi (6 dębów o obwodzie do 4 m i brekinii o obwodzie do 1,70 m), stanowiska roślin chronionych, urozmaicona i atrakcyjna krajobrazowo rzeźba terenu oraz elementy kultury materialnej (cmentarz ewangelicki z XIX w.).

Wyróżniają się wyraźnie trzy typy grądu. Niski – w obniżeniach terenu z największym bogactwem florystycznym warstwy runa; wysoki z groszkiem wiosennym – na zboczach morenowych i nieco uboższy florystycznie od poprzedniego; kwaśny z trzcinnikiem leśnym – na szczytach pagórków zaliczony do najlepiej zachowanych w naturalnym stanie spośród bardzo nielicznych, znanych stanowisk tego interesującego zbiorowiska leśnego. Na uwagę zasługuje położenie tych lasów w bardzo urozmaiconym terenie moreny czołowej oraz dobry, miejscami niemal pierwotny, stan ich zachowania.

Z rzadkich i chronionych roślin występuje tutaj: lilia złotogłów, wawrzynek wilczełyko, kruszczyk szerokolistny, przytulia leśna, turówka leśna, kostrzewa różnolistna. Dęby tworzące najwyższą warstwę drzewostanu osiągają wiek 250 lat i ponad 3 metrów obwodu.

Do rezerwatu prowadzi droga gruntowa od drogi Osiek nad Notecią - Krostkowo. Wstęp dozwolony jest tylko na wyznaczonych ścieżkach.

Na terenie gminy istnieje 16 obiektów przyrodniczych wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, jako pomniki przyrody. Są to drzewa występujące pojedynczo, tworzące grupy drzew oraz aleje. Na uwagę zasługuje największa w północnej części województwa wielkopolskiego aleja drzew, składająca się z dębów, lip i jesionów, której fragment znajduje się w gminie, wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 242, od Wyrzyska do jej zachodniej granicy. Z przyrodniczego punktu widzenia bardzo ważne są również stanowiska rzadkiego jarzębu brekinii występującego w obrębie kompleksu leśnego Zielona Góra.

Tabela 1 Obiekty przyrodnicze na terenie Gminy Wyrzysk

LP.	Obiekt	Położenie
1.	Aleja dębowa (dąb szypułkowy) -74 drzewa	Po obydwu stronach dwogi wojewódzkiej nr 242 od Wyrzyska do skrzyżowania do m. Łobżenica
2.	Grupa drzew (dąb szypułkowy) – 6 drzew	N-ctwo Kaczory, L-ctwo Zielona Góra, oddz. 97b (1szt), oddz. 87 b (5szt)
3.	Lipa drobnolistna	Falmierowo
4.	Dąb szypułkowy	N-ctwo Kaczory, L-ctwo Zielona Góra, oddz. 79b
5.	Dąb szypułkowy	Bąkowo
6.	Grupa drzew (dąb szypułkowy) - 3 drzewa	Drzewa rosną po obu stronach drogi z Komorowa do Krostkowa
7.	Aleja lipowa (lipa drobnolistna) – 18 drzew	Osiek nad Notecią
8.	Grupa drzew (jarząb brekinia) -8 drzew	N-ctwo Kaczory, L-ctwo Zielona Góra, oddz. 10La, 90a, 88b, 99a
9.	Grupa drzew: Platan klonolistny -2 drzewa Dąb szypułkowy	Glesno

	Jesion wyniosły -2 drzewa Lipa drobnolistna	
10.	Lipa drobnolistna	Falmierowo
11.	Aleja lipa drobnolistna -188drzew jesion wyniosły -42 drzewa dąb szypułkowy- 88 drzew	Drzewa rosną przy drodze nr 10 i drodze wojewódzkiej nr 242 na odcinku od skrzyżowania drogi do Łobżenicy do skrzyżowania do Nieżychowa
12.	Lipa drobnolistna	Wyrzysk, ul. Podgórna
13.	Grupa drzew topola biała – 6 drzew	Gromadno
14.	wiąz szypułkowy	Żuławka
15.	grusza	Żuławka
16.	Lipa drobnolistna	Bagdad

Opracowanie własne na podstawie „Gminnego Programu opieki nad zabytkami na lata 2010-2013, Urząd Miejski w Wyrzysku, 2010,

III. Diagnoza strategiczna

III.1. Sfera społeczna

III.1.1 Demografia

Polsce obserwuje się nasilenie procesu starzenia demograficznego ludności. Taka sytuacja może wynikać z bardziej świadomego planowania rodziny, lepszej dostępności i jakości usług medycznych, poprawienia się sytuacji materialnej ludności i prowadzenia zdrowszego stylu życia. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa wymaga planowania i organizowania takich działań pomocy społecznej, które zabezpieczą różnorodne potrzeby osób zaliczanych do starszej grupy wiekowej oraz zapewnią im odpowiednią opiekę zdrowotną i dostęp do rynku pracy. Podstawową grupę mierników charakteryzujących zmiany demograficzne stanowią te, które służą diagnozie sytuacji i ocenie tendencji w zakresie kondycji demograficznej ludności, na który wpływ ma wiele czynników łącznie, m.in. z poziomem dzietności, przeciętną długością życia, zjawiskiem migracji.⁵

Na terenie Gminy Wyrzysk mieszka ponad 14 tys. mieszkańców (14 132 tys.). Od 2010 roku nie zauważa się gwałtownych różnic pomiędzy spadkiem a wzrostem liczby mieszkańców. Liczba osób zameldowanych jest 1,5% wyższa od liczby osób faktycznie zamieszkującej Gminę.

W ramach przyrostu naturalnego w powiecie pilskim, tym samym na obszarze Gminy nie odnotowuje się znacznych różnic w porównaniu z innymi obszarami kraju. GUS wprowadzie w roku 2013 prognozował ujemny przyrost naturalny, okazało się jednak w 2014 że prognozy te nie sprawdziły się - chociaż statystyki ciągle są dalekie od oczekiwanych.

W powiecie pilskim wyniósł on kolejno w roku 2013 - 0, 9 pkt. a w 2014 - 0, 1. W powiecie odnotowano zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych na poziomie 5,4 promili w 2014, w 2013 - 4,4 promila.

Tabela 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności.

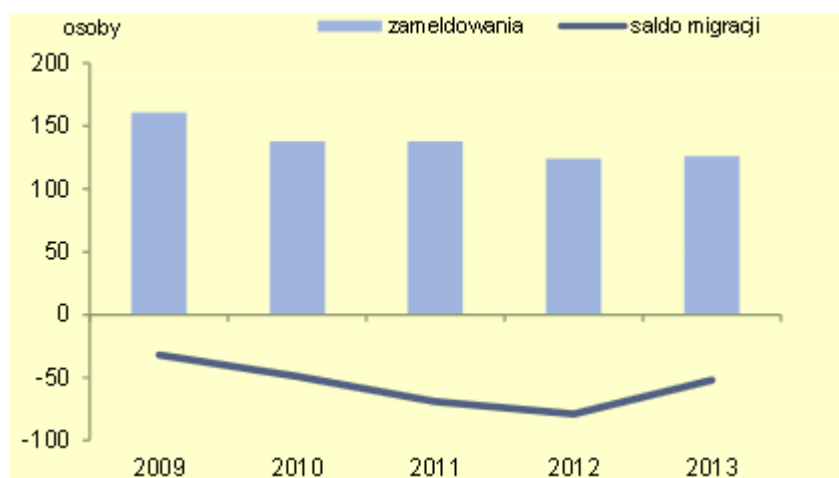
Wyszczególnienie	POLSKA				WIELKOPOLSKIE			
	Powiat pilski				2010	2011	2012	2013
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Przyrost naturalny na 1000 ludności								
ogółem	31267967	31267967	31267967	31267967	126821	126821	126821	126821

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

Saldo migracji w okresie 2009-2010 systematycznie osiągało wynik ujemny, w 2013 roku odnotowano tendencję wzrostową dążącą do poziomu utrzymania *status quo*. W poziomie zameldowań również widoczna jest tendencja zniżkowa.

⁵ www.gus.pl

Rycina 4 Migracja ludności na pobyt stały

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

Ilość osób w Gminie praktycznie nie ulega zmianom i ciągle pozostaje na podobnym poziomie. Ta sama tendencja zauważalna jest w obrębie ważnych ekonomicznie grup społecznych - w tych przypadkach, w odniesieniu do ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym utrzymują się praktycznie te same wartości zarówno na poziomie gminy, jak i powiatu. Tę samą sytuację mamy w przypadku ilości osób pracujących, przypadających na 1000 ludności.

Tabela 3. Podstawowe dane demograficzne Gminy Wyrzysk na tle powiatu pilskiego.

Zestawienie podstawowych danych dotyczących ludności w Gminie Wyrzysk na tle powiatu Pilskiego	Gmina Wyrzysk			Powiat Pilski
	2010	2012	2013	2013
ROK	2010	2012	2013	2013
Ludność	14320	14226	14214	138218
Ludność na 1 km kw.	90	89	89	109
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59	56	55	56
Pracujący na 1000 ludności	113	127	122	227

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

Struktura wieku w Gminie Wyrzysk przedstawia się następująco:

- w wieku przedprodukcyjnym ilość osób w poszczególnych grupach jest podobna;
- najwięcej jest osób w przedziale wiekowym 25-29 oraz 55-59, najmniej po 69 roku życia, gdzie zauważalna jest przewaga ilości kobiet.

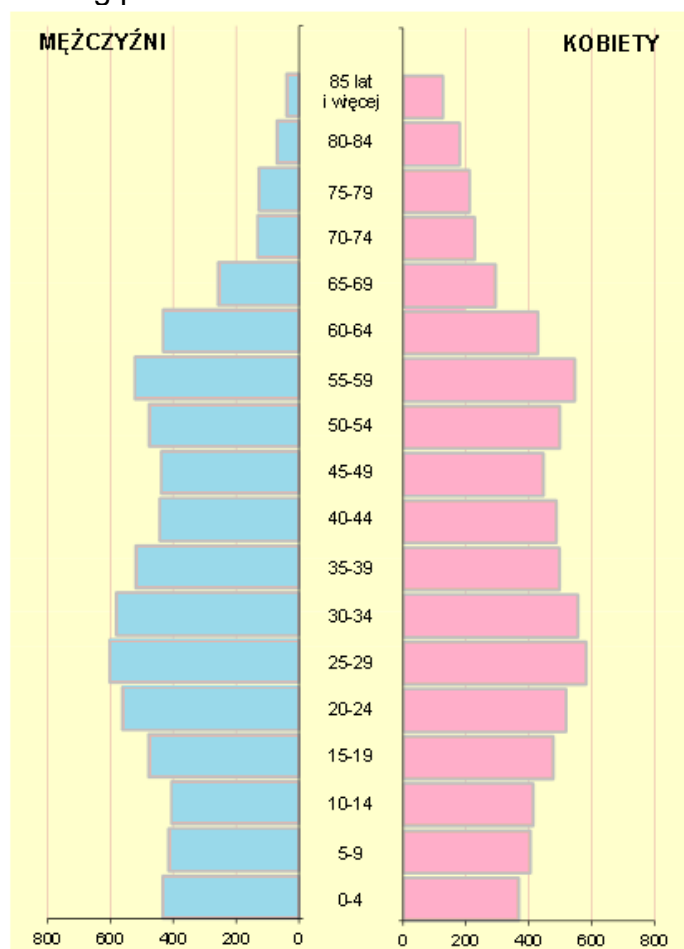
Wraz z rozwojem medycyny i rosnącym dostępem do usług medycznych uporaliśmy się z wieloma chorobami zagrażającymi zdrowiu czy życiu, co widoczne jest w coraz dłuższej przeciętnej długości życia ludzi. Wydłużający się czas życia stwarza nowe wyzwania związane z zapewnieniem właściwej opieki zdrowotnej dla osób starszych. W nieodległej perspektywie starzenie się społeczeństwa będzie ważnym problemem. Wydaje się,

iż najbardziej prawdopodobny wariant zakładający wolniejsze tempo spadku natężenia zgonów.

Następujące tendencje, dotyczące całego kraju, dotyczą obszaru Gminy Wyrzysk:

- starzenie się ludności – nastąpi ono gwałtowne po 2020 roku;
- już od kilku lat tempo spadku natężenia zgonów jest mniejsze niż notowane w dekadzie lat dziewięćdziesiątych i prawdopodobnie taka tendencja utrzyma się w perspektywie;
- długie oczekiwanie na usługi specjalistyczne i dysproporcje w rozmieszczeniu ośrodków intensywnej opieki kardiologicznej;
- gwałtownie rośnie umieralność na nowotwory w starszych grupach wieku;
- wzrost średniego wieku kobiet rodzących dzieci może być przyczyną zahamowania obniżania się umieralności niemowląt;
- korzystne dla ochrony zdrowia ludności efekty restrukturyzacji służby zdrowia mogą być widoczne dopiero w odległej perspektywie;
- efekty wynikające z lepszej diagnostyki oraz bardziej skutecznych metod leczenia mogą oddziaływać mniej skutecznie na poprawę stanu zdrowia ludności z uwagi na kondycję finansową służby zdrowia.

Rycina 5 Ludność wg płci i wieku w 2013 roku

Źródło, www.gus.pl

Tabela 4 Ludność - podstawowe dane na tle powiatu w 2013 roku

	Powiat	Gmina	Powiat=100
Ludność	138218	14214	10,3
w tym kobiety	70587	7274	10,3
Urodzenia żywe	1354	154	11,4
Zgony	1223	138	11,3
Przyrost naturalny	131	16	x
Saldo migracji ogółem	-307	-52	x
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	26830	2961	11,0
produkcyjnym	88888	9154	10,3
poprodukcyjnym	22500	2099	9,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

Ludność gminy Wyrzysk stanowi 10% mieszkańców całego powiatu, większość podstawowych wskaźników demograficznych plasuje się również na tym poziomie: urodzenia żywe stanowią 11 %, zgony - 11%.

Również struktura ludności, w odniesieniu do wieku, nie przekracza 11%, gdzie osób w wieku przedprodukcyjnym w 2013 roku w gminie było 2961, co stanowi 11%, osób w wieku produkcyjnym - 9154 - co stanowi 10%, i poprodukcyjnym -9,3%.

Podczas prognoz i analiz w zakresie ludności należy mieć na uwadze ogólne krajowe tendencje w zakresie wskaźników demograficznych i tak zgodnie z przyjętymi założeniami prognozy ludności na lata 2008-2035, zmiany w intensywności urodzeń i zgonów spowodowały utrzymywanie się dodatniego przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) do 2013 roku. W kolejnych latach – wraz z postępującymi niekorzystnymi zmianami w strukturze ludności według wieku oraz zmniejszaniem się liczebności kobiet w wieku rozrodczym – przewidywany jest ujemny przyrost naturalny, który z każdym kolejnym rokiem prognozy będzie się pogłębiał. W 2035 roku nadwyżka zgonów nad urodzeniami zbliży się do 180 tys w skali kraju. Jest to konsekwencją z jednej strony malejących i bardzo niskich urodzeń obserwowanych w dekadzie lat 90-tych i pierwszych latach nowego stulecia, zaś z drugiej – efektem korzystnych zmian w procesie umieralności oraz dalszym trwaniu życia⁶.

III.1.2 Ochrona zdrowia

W mieście Wyrzysk funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Szpital Powiatowy w Wyrzysku Spółka z o.o. został utworzony przez Powiat Piłski. Szpital aktualnie dysponuje czterema oddziałami szpitalnymi⁷ oraz prowadzi siedem poradni specjalistycznych: chirurgiczną, ginekologiczno-położniczą, kardiologiczną, onkologiczną, ortopedyczną, neurochirurgiczną i urologiczną. Dodatkowo w swojej strukturze posiada: izbę przyjęć, blok operacyjny z dwiema salami operacyjnymi i z działem anestezjologicznym, laboratorium analityczne, pracownie RTG i USG, pracownię fizjoterapii, dwa zespoły ratownictwa medycznego.

⁶ Prognoza ludności na lata 2008 – 2035 . GUS, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_L_prognoza_ludnosci_na_lata2008_2035.pdf

⁷ Z dniem 1 kwietnia 2015r. oddział ginekologiczno-położniczy oraz noworodkowy zostały zamknięte. Działa natomiast wyłącznie poradnia ginekologiczno-położnicza.

Opieka zdrowotna w gminie Wyrzysk jest zapewniona poprzez istnienie następujących placówek:

- Przychodnia "Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MUTMED", 22 stycznia 41 B. Jest placówką zapewniającą kompleksową pomoc z obszaru medycyny z zakresu: ginekologia i położnictwo, medycyna rodzinna, badania laboratoryjne, endoskopowe, analizy diagnostyczne. Centrum funkcjonuje w przyjaznych pacjentom godzinach i zapewnia kompleksową oraz miłą obsługę. Specjalistyczny sprzęt badawczy, a także doświadczony personel medyczny dają gwarancję doskonałego poziomu obsługi.
- Przychodnia Medycyny Rodzinnej „VITA”, Maciej Wawrzyniak, w Osieku nad Notecią, zatrudnionych jest 4 lekarzy, prowadzi poradnie specjalistyczne w zakresie kardiologii oraz endokrynologii.
- NZOZ SANUS Edyta i Michał Śron – Wyrzysk, pediatra, internista, lekarz rodzinny,
- Gabinet Lekarski Mariusz Augustyniak – Wyrzysk,
- Gabinet Stomatologiczny Małgorzata Olearczyk – Wyrzysk,
- Gabinet Stomatologiczny Barbara Wilkosz – Wyrzysk,
- Gabinet Stomatologiczny Ewa Winnicka - Osiek nad Notecią,
- Gabinet Stomatologiczny Aleksandra Winowska – Wyrzysk,
- Prywatny Gabinet Okulistyczny Krystyna Leśniak – Bilińska – Wyrzysk,
- Rehabilitacja Bogumiła Kniola – Wyrzysk.

W gminie działalność prowadzi 6 aptek, zlokalizowanych w Wyrzysku oraz w Osieku nad Notecią, w tym również bezpośrednio przy placówkach służby zdrowia:

- Apteka „Hipokrates” – Wyrzysk,
- Apteka „Parkowa” - Wyrzysk,
- Apteka „Panaceum” - Osiek nad Notecią,
- Apteka „Sokal” - Wyrzysk,
- Apteka „Św. Łukasza” - Osiek nad Notecią,
- Apteka „Vitrum” - Wyrzysk.

III.1.3 Pomoc społeczna

W gminie systematycznie przeprowadzana jest diagnoza problemów społecznych. Prowadzona jest ona przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który gromadzi dane dotyczące sytuacji rodzinnej, zawodowej, zdrowotnej mieszkańców miasta i gminy korzystających z pomocy oraz dane przekazywane przez inne podmioty, działające w systemie pomocy społecznej.

Działania w tym zakresie na terenie Gminy, koordynowane i wdrażane przez pracowników Ośrodka, mają na celu: umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości.

Cele te osiągnięte są poprzez wspieranie osób potrzebujących w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia podstawowych potrzeb i umożliwienie im życia w godnych warunkach oraz zapobieganie powstawaniu niekorzystnych sytuacji i doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracja ze środowiskiem.

Ośrodek regularnie udziela pomocy mieszkańcom miasta i gminy Wyrzysk. Tabela zamieszczona poniżej informuje o ilości decyzji wydanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek

Pomocy Społecznej w Wyrzysku w tym: pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego i stypendiów w latach 2013-2014:

Tabela 5 Ilość wydanych decyzji w latach 2013-2014

RODZAJ POMOCY	ILOŚĆ WYDANYCH DECYZJI	
	Rok	
	2013	2014
POMOC SPOŁECZNA	1 762	1 914
ŚWIADCZENIA RODZINNE	1 677	1 310
STYPENDIA	462	515
FUNDUSZ ALIMENTACYJNY	167	168
RAZEM	4 068	3 907

Źródło: Dane MGOPS w Wyrzysku.

Ilość wydanych decyzji w roku 2014 wzrosła o 4% w zakresie pomocy społecznej, podobne różnice oscylują w przypadku świadczeń rodzinnych (z tym że ich ilość zmalała w roku 2014), stypendiów i funduszu alimentacyjnego.

Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej wymaga, oprócz spełnienia kryterium dochodowego, wystąpienia innych przesłanek. Świadczeniobiorcy pomocy społecznej podają jeszcze inne powody wystąpienia problemów wpływające na kwalifikację do udzielenia pomocy.

Poniższa tabela zawiera zestawienie przyczyn udzielania pomocy społecznej w 2013 roku i 2014 ustalone na podstawie przeprowadzonych wywiadów środowiskowych⁸.

Tabela 6 Powody przyznania pomocy

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN	
	Lata	
	2013	2014
ubóstwo	231	240
sieroctwo	0	22
bezdomność	19	59
potrzeba ochrony macierzyństwa	69	46
w tym: wielodzietność	55	221
bezrobocie	258	178
niepełnosprawność	187	204
długotrwała lub ciężka choroba	214	152
bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego	137	44
alkoholizm	42	14
trudności w przystosowaniu po opuszczeniu ZK	13	2

Źródło: Sprawozdanie MPiPS za 2013 r i 2014r.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej bardzo często borykają się z kilkoma problemami jednocześnie: bezrobocie, ubóstwo i długotrwała choroba. Rodziny dotknięte problemem bezrobocia z reguły charakteryzują się brakiem kwalifikacji, a problem ten generuje wiele innych dysfunkcji społecznych, które muszą być przedmiotem wsparcia ze strony Ośrodka.

⁸ Sprawozdania roczne z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ponadto pracownicy Ośrodka podejmują współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami w ramach pracy socjalnej prowadzonej z osobą lub rodziną. Najczęściej wskazywane przez pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej placówki, z którymi podejmowana jest regularna współpraca:

- w zakresie rozwiązywania problemów rodzinnych to:
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
  - placówki opiekuńczo-wychowawcze;
  - domy dziecka;
  - Piłski Bank Żywności;
  - Sąd Rejonowy, kuratorzy;
  - Komornik przy Sądzie Rejonowym;
  - Komenda Policji;
  - Straż Miejska;
  - szkoły, pedagodzy szkolni.
- w zakresie pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym:
  - Zakłady Ubezpieczeń Społecznych;
  - PFRON;
  - Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności;
  - szpitale;
  - Domy Pomocy Społecznej.
- w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień:
  - Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
  - placówki opieki zdrowotnej i leczenia uzależnień;
  - Poradnia Zdrowia Psychicznego, Poradnia Leczenia Uzależnień Wyrzysk.
- w zakresie pomocy osobom bezrobotnym w poszukiwaniu zatrudnienia:
  - Powiatowy Urząd Pracy w Pile, Filia Wyrzysk;
  - zakłady pracy
- w zakresie pomocy osobom bezdomnym:
  - Stowarzyszenie MONAR MARKOT, Piła, Poznań, Gościejewo.

Od dnia 1 września 2010 r. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyrzysku prowadzi zadanie dot. udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Wyrzysk. Przepisy w zakresie udzielania pomocy materialnej zawarte zostały w ustawie o systemie oświaty. Pomoc ta ma umożliwić pokonywanie barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia

W 2008 roku zawarto umowę ramową na lata 2008-2013 dotyczącą realizacji projektu systemowego współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Priorytet VII. Promocja integracji społecznej. Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji. Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Prowadzona jest również pomoc na rzecz bezdomnych i realizowana jest przy współpracy z Piłskim Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT. Ta organizacja pozarządowa realizowała zadanie z obszaru pomocy społecznej polegające na udzielaniu schronienia osobom, które nie mogły go sobie zapewnić we własnym zakresie. Pomoc ta miała charakter kompleksowy, obejmujący oprócz noclegu także całodzienne wyżywienie, zapewnienie sezonowej odzieży i obuwia, podstawowych środków higieny oraz leków.

III.1.4 Edukacja i placówki oświatowe

Polityka edukacyjna jest tworzona i prowadzona centralnie, natomiast administracja i prowadzenie szkół, przedszkoli i innych instytucji edukacyjnych są zdecentralizowane. Odpowiedzialność za administrowanie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów została delegowana do władz lokalnych.

Kształcenie dzieci w wieku od 3 - 4 lat jest dobrowolne. Od 1 września 2011 roku, obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne realizowane jest w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego i obejmuje ono dzieci już pięcioletnie⁹. W gminie Wyrzysk funkcjonują obecnie 2 przedszkola i 6 oddziałów przedszkolnych, gdzie w sumie uczęszcza (w 2015 roku) 429 dzieci.

Tabela 7 Liczba przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w gminie Wyrzysk

Nazwa placówki Miejscowość	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Publiczne Przedszkole nr 1 im. Chatka Puchatka w Wyrzysku	1	1	1	1
Publiczne Przedszkole w Osieku nad Notecią	1	1	1	1
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Wyrzysku	1	1	1	1
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Osieku nad Notecią	1	1	1	1
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Falmierowie	1	1	1	1
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Kosztowie	1	1	1	1
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Gleśnie	1	1	1	1
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Rudzie (prowadzone przez Stowarzyszenie „Mała Szkoła” w Rudzie)	1	1	1	1

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Tabela 8 Liczba oddziałów w przedszkolach w gminie Wyrzysk

Nazwa placówki Miejscowość	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Publiczne Przedszkole nr 1 im. Chatka Puchatka w Wyrzysku	7	7	8	8
Publiczne Przedszkole w Osieku nad Notecią	5	5	5	4
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Wyrzysku	1	1	1	1
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Osieku nad Notecią	1	1	1	1
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Falmierowie	2	2	2	2
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Kosztowie	1	2	2	2
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Gleśnie	1	1	1	1

⁹ System Edukacji w Polsce, http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2014/10/NSO_PL_2014_0.pdf

Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Rudzie	1	1	1	1
---	---	---	---	---

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

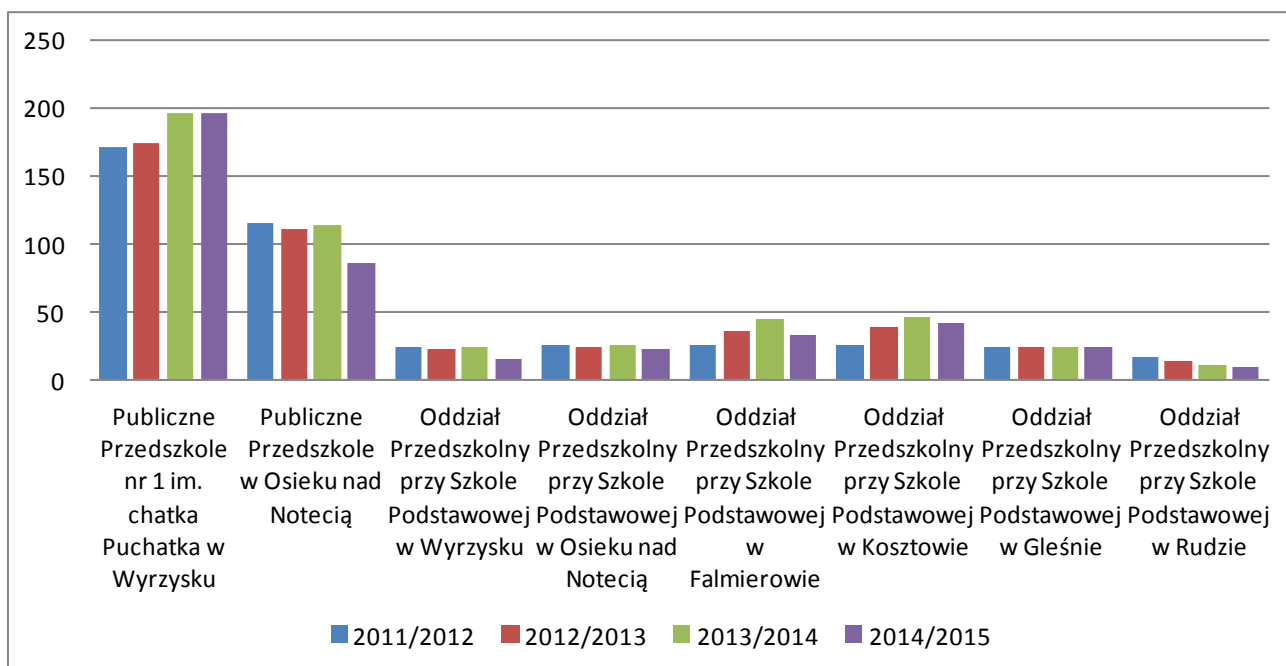
W sumie we wszystkich oddziałach przedszkolnych pracuje 38 nauczycieli i poziom zatrudnienia jest raczej stały - związane jest to również z faktem, iż nie odnotowuje się gwałtownego przyrostu dzieci w placówkach. Zapotrzebowanie Gminy na wychowanie przedszkolne jest całkowicie zaspokojone.

Tabela 9 Liczba nauczycieli w przedszkolach

Nazwa placówki Miejscowość	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Publiczne Przedszkole nr 1 im. Chatka Puchatka w Wyrzysku	9	9	10	10
Publiczne Przedszkole w Osieku nad Notecią	8	8	8	9
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Wyrzysku	2	2	2	3
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Osieku nad Notecią	2	2	2	3
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Falmierowie	3	3	3	4
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Kosztowie	2	3	3	4
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Gleśnie	2	2	2	3
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Rudzie	2	2	2	2

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Rycina 6 Liczba dzieci w przedszkolach w Gminie Wyrzysk

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

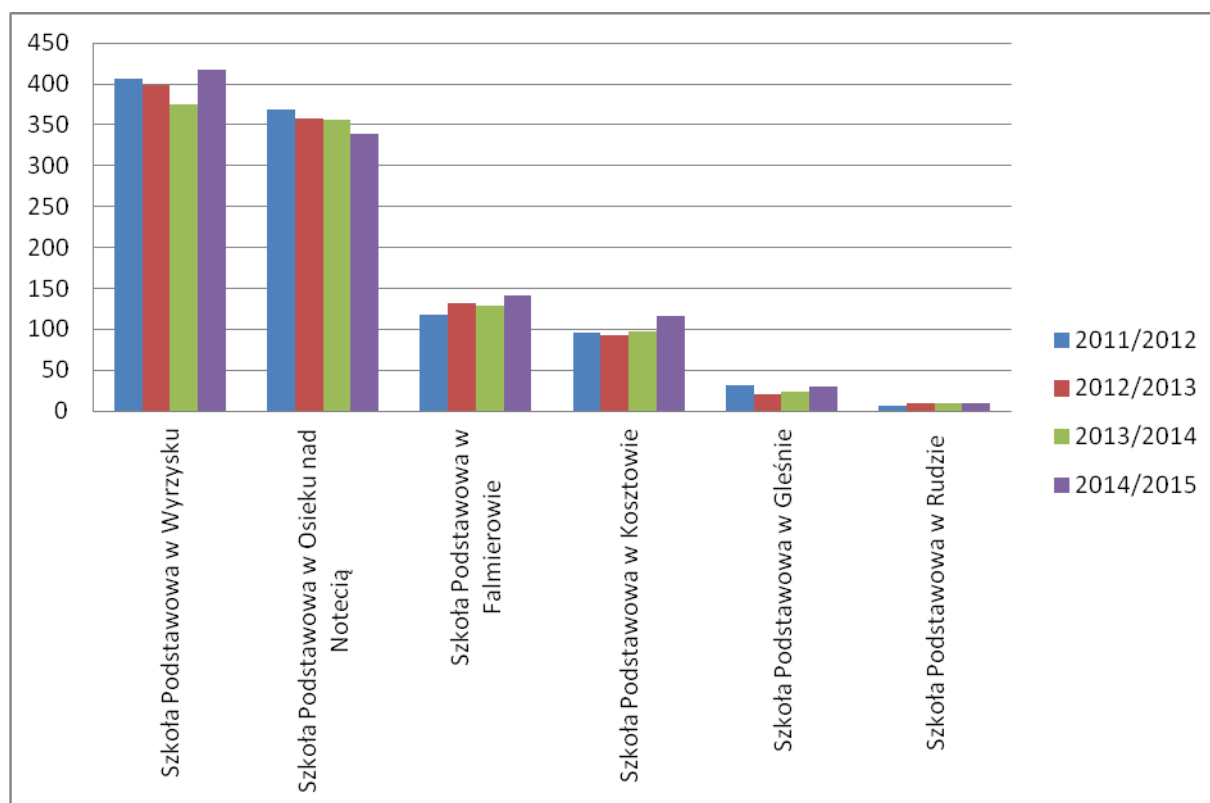
W gminie Wyrzysk jest 6 szkół podstawowych, do których uczęszcza obecnie 1052 dzieci.

Tabela 10 Szkoły podstawowe w Gminie Wyrzysk.

Nazwa placówki Miejscowość	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Szkoła Podstawowa w Wyrzysku	1	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Osieku nad Notecią	1	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Falmierowie	1	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Kosztowie	1	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Gleśnie	1	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Rudzie (prowadzona przez Stowarzyszenie „Mała Szkoła” w Rudzie)	1	1	1	1

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Rycina 7 Liczba dzieci w szkołach w latach 2011 - 2015

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Najwięcej dzieci uczęszcza do szkoły w mieście Wyrzysk i w Osieku nad Notecią. Najmniej jest w szkołach podstawowych w Gleśnie i w Rudzie. Sytuacja ta utrzymuje się od czterech lat. Ilość dzieci w szkołach uzależniona jest do ogólnokrajowych tendencji demograficznych.

Najwięcej nauczycieli zatrudnionych jest w szkołach w których jest najwięcej uczniów - czyli w Szkole Podstawowej w Wyrzysku (35) i w Szkole Podstawowej w Osieku nad Notecią (30)

Wszystkie szkoły mają pracownie komputerowe, w przypadku 3 szkół brakuje jednolitej sali gimnastycznej. W szkole Podstawowej w Rudzie brakuje świetlicy. Każda ze szkół jest wyposażona w stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Podczas zajęć na każde dziecko ma do dyspozycji pojedyncze stanowisko komputerowe.

Tabela 11 Wyposażenie szkół podstawowych

Nazwa placówki Miejscowość	Czy szkoła posiada salę gimnastyczną	Liczba pracowni komputerowych	Liczba stanowisk komputerowych	Liczba stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu	Czy szkoła ma świetlicę? Liczba godzin otwarcia świetlicy tygodniowo
Szkoła Podstawowa w Wyrzysku	nie	1	24	24	40
Szkoła Podstawowa w Osieku nad Notecią	tak	1	24	24	41,25
Szkoła Podstawowa w Falmierowie	tak, zastępczą	1	43	32	20
Szkoła Podstawowa w Kosztowie	tak	1	20	20	20
Szkoła Podstawowa w Gleśnie	nie	1	12	10	2
Szkoła Podstawowa w Rudzie	tak	1	5	5	nie ma

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Prawie wszystkie placówki oświatowe, kształcące na poziomie podstawowym w gminie, oferują szeroki wachlarz zajęć pozalekcyjnych i kółek dodatkowych.

Tabela 12 Zajęcia pozalekcyjne w poszczególnych szkołach podstawowych

Nazwa placówki Miejscowość	Liczba godzin zajęć pozalekcyjnych tygodniowo	Rodzaje zajęć pozalekcyjnych (proszę wymienić)
Szkoła Podstawowa w Wyrzysku	64,5	- zajęcia rozwijające uzdolnienia, - zajęcia rozwijające zainteresowania - zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, - zajęcia dydaktyczno- wyrównawcze, - zajęcia wspomagające rozwój, - zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły.
Szkoła Podstawowa w Osieku nad Notecią	52	- zajęcia dydaktyczno. -wyrównawcze, - zajęcia sportowe, - koła zainteresowań, - zajęcia z uczniem zdolnym, - zajęcia turystyczne, - zajęcia z zakresu ratownictwa medycznego.
Szkoła Podstawowa w Falmierowie	57	- zajęcia gimnastyczne, - zajęcia logopedyczne.

Szkoła Podstawowa w Kosztowie	4	- zajęcia teatralne, - chór szkolny, - zajęcia plastyczne, - zajęcia sportowe.
Szkoła Podstawowa w Gleśnie	11	- zajęcia teatralne; -zajęcia plastyczne, -zajęcia muzyczne, - drużyna harcerska i zuchowa, - zajęcia językowe, - zajęcia z gimnastyki korekcyjnej.

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

W przypadku szkolnictwa gimnazjalnego w Gminie funkcjonują dwa gimnazja, w których się uczy w sumie 499 uczniów (rok 2014/2015). Gmina również zapewnia dzieciom dogodny system dowożenia do szkół.

Tabela 13 Liczba dzieci i oddziałów w gimnazjach w Gminie Wyrzysk

Nazwa placówki Miejscowość	2011/2012		2012/2013		2013/2014		2014/2015	
	U	O	U	O	U	O	U	O
Gimnazjum w Wyrzysku	400	19	362	17	337	16	332	15
Gimnazjum w Osieku nad Notecią	163	8	174	9	156	8	167	8

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

U – uczniowie

O - Oddziały

Tabela 14 Liczba nauczycieli w gimnazjach

Nazwa placówki Miejscowość	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Gimnazjum w Wyrzysku	40	37	33	35
Gimnazjum w Osieku nad Notecią	20	18	19	19

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Tylko jedno z Gimnazjów posiada salę gimnastyczną. Poza tym Gimnazja oferują dostęp do komputerów wraz z Internetem. Uczniowie mogą skorzystać zarówno ze świetlicy, jak i z zajęć pozalekcyjnych.

Tabela 15 Wyposażenie szkół gimnazjalnych w gminie Wyrzysk

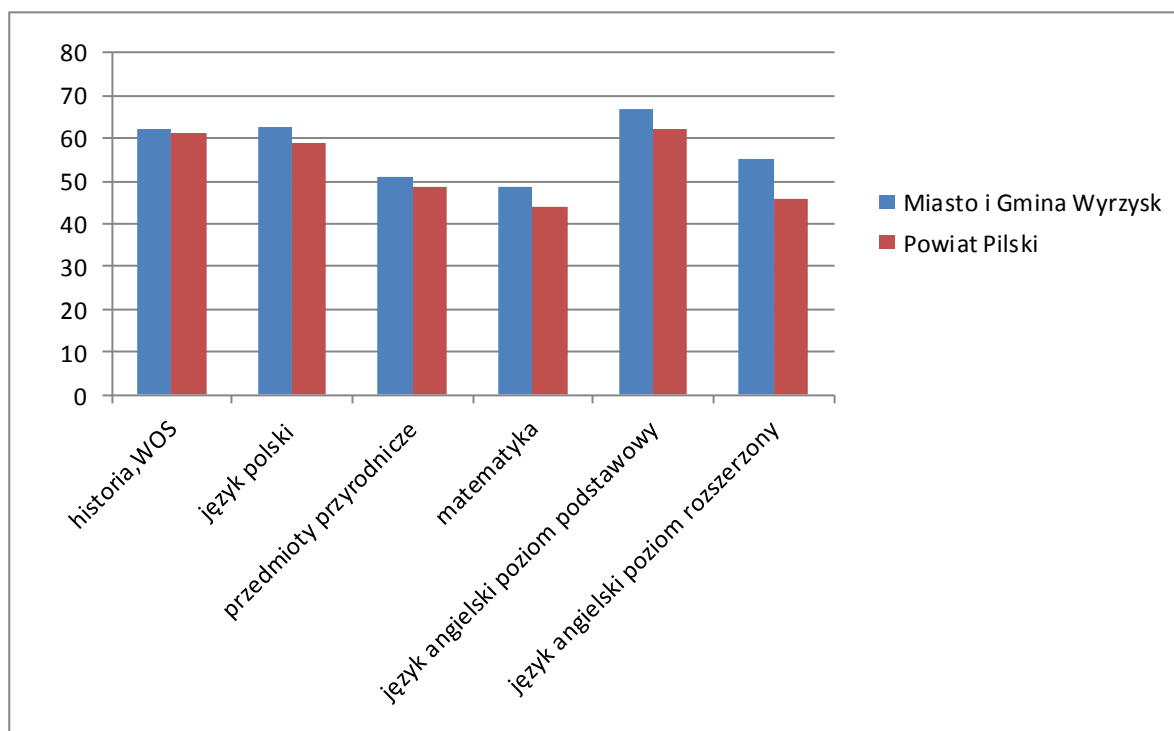
Nazwa placówki Miejscowość	Czy szkoła posiada salę gimnastyczną	Liczba pracowni komputerowych	Liczba stanowisk komputerowych	Liczba stanowisk komputerowych z dostępem do internetu	Czy szkoła ma świetlicę? Liczba godzin otwarcia świetlicy tygodniowo
Gimnazjum w Wyrzysku	nie	2	27	27	tak, 41
Gimnazjum w Osieku nad Notecią	tak	1	12	12	tak, 26

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Na zakończenie gimnazjum jest obowiązkowy egzamin. Egzamin ten składa się z trzech części, humanistycznej, obejmującej dwa odrębne zakresy historię i wiedzę o społeczeństwie i język polski; matematycznej i przyrodniczej, obejmującej wiedzę przyrodniczą i matematykę; języka obcego nowożytnego. Wyniki egzaminu wraz z końcową oceną decydują o przyjęciu absolwentów gimnazjów do szkół średnich II stopnia.

Zdawalność egzaminów w Gminie w żaden sposób nie odbiega od tendencji powiatowych, a także krajowych: najlepsze wyniki osiągane są w przedmiotach humanistycznych oraz językowych, najniższe w grupie przedmiotów przyrodniczo-matematycznych.

Rycina 8 Zdawalność egzaminów w Gminie Wyrzysk w 2015 roku, w porównaniu z wynikami osiągniętymi w całym powiecie -%.

Źródło: OKE w Pile

Postęp w prawidłowym rozwoju szkoły, w poprawny statystycznie sposób, wyznacza metoda edukacyjnej wartości dodanej (EWD). Jest to zestaw technik statystycznych pozwalających zmierzyć wkład szkoły w wyniki nauczania. Polski system egzaminacyjny dostarcza danych do wyliczania EWD dla gimnazjów (sprawdzian w klasie VI szkoły podstawowej jako miara na wejściu, egzamin gimnazjalny jako miara na wyjściu). Z analizy przeprowadzonej dla dwóch gimnazjów znajdujących się na terenie Gminy wynika iż, w przypadku badania dotyczącego wskaźnika humanistycznego, obie plasują się jako szkoły o przeciętnych wynikach zdawalności i nie do końca wykorzystanych możliwościach w ramach efektów kształcenia. W ramach przedmiotów matematycznych i przyrodniczych, historii i WOS-u interpretacja danych zastałych pozwala wyciągnąć podobne wnioski.

Obok szkół prowadzonych przez gminę występują również placówki szczebla powiatowego oraz kształcenia ustawicznego

Tabela 16 Pozostałe placówki oświatowe na terenie Gminy Wyrzysk

Nazwa szkoły/placówki	Profile kształcenia w roku szkolnym 2014/2015
Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wyrzysku	Technikum (4 – letnie) w Wyrzysku: 1. Technik ekonomista 2. Technik hotelarstwa

	<p>3. Technik informatyk 4. Technik żywienia i usług gastronomicznych</p> <p>w Nieżychowie:</p> <p>1. Technik mechanizacji rolnictwa</p> <p>Trzyletnia Zasadnicza Szkoła Zawodowa:</p> <p>1. Elektromechanik pojazdów samochodowych 2. Elektryk 3. Fryzjer 4. Kominiarz 5. Kucharz 6. Lakiernik 7. Mechanik pojazdów samochodowych 8. Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych 9. Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie 10. Murarz – tynkarz 11. Piekarz 12. Sprzedawca 13. Stolarz 14. Ślusarz 15. Tapicer 16. Wędliniarz</p> <p>Trzyletnia Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna:</p> <p>1. Kucharz 2. Rolnik (zajęcia w Nieżychowie)</p> <p>Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych</p> <p>Szkoła Policealna:</p> <p>1. technik BHP</p>
--	--

Źródło: Opracowanie własne

III.1.5 Kultura i sport

Dominującą rolę w rozwoju kultury w Wyrzysku odgrywa Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury. Zajmuje się on szeroko pojętą edukacją kulturalną, jak i zapewnieniem rozrywki mieszkańcom Wyrzyska. Jednak podstawową działalnością jest współpraca ze wszystkimi podmiotami kulturalnymi, oświatowymi i edukacyjnymi w mieście, a także instytucjami samorządowymi i stowarzyszeniami. Ośrodek mieści się w budynku przy ul. Kościuszki 15. Ośrodek prężnie działa w kierunku kształtowania zainteresowań mieszkańców gminy, ich wszechstronnemu rozwojowi i nawiązywaniu nowych kontaktów, także z zagranicą. Do zadań realizowanych przez Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury należą:

- organizowanie ognisk, kół, sekcji i zajęć kulturalnych;
- organizowanie imprez kulturalnych;
- rozwój współpracy ze związkami i stowarzyszeniami działającymi na terenie gminy;
- organizowanie wystaw, plenerów, spotkań i wspomaganie działalności miejscowych twórców kultury;
- współorganizacja imprez kulturalnych w ramach współpracy ze środowiskami lokalnymi;
- rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych.

Przy MGOK działają zespoły wokalne i wokально-instrumentalne, grupy teatralne i różnego rodzaju koła:

- Zespół taneczny KLEKS;
- Zespół taneczny TIP-TOP;
- Zespół taneczny PULS;
- Koło Fotograficzno-Filmowe "Oczy Szeroko Otwarte";
- Wyrzyski Chór Męski;
- Międzyszkolny Chór "CANTO";
- Chór Kameralny CANTO;
- Chór „Halka”;
- Zespół SKAKANKA;
- Zespół GUERRA.

Na terenie Gminy działa też "Wyrzyskie Stowarzyszenie Kulturalne", które wspiera działalności MGOK-u i również organizuje szereg imprez kulturalno-oświatowych.

Prace Ośrodka wspiera działalność biblioteki, która m.in. organizuje również czas wolny dla dzieci w czasie wakacji. Drugą biblioteką na terenie Gminy Wyrzysk jest oddział w Osieku nad Notecią. W tabeli przedstawiona biblioteki w Gminie Wyrzysk – ich liczbę księgozbiorów oraz czytelników. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost liczby czytelników przy zmniejszającym się księgozbiore, zwłaszcza przy coraz większym dostępie publikacji w wersji elektronicznej. Przy obsłudze dwóch bibliotek jest zaangażowanych 5 pracowników.

Tabela 17 Biblioteki w gminie Wyrzysk

ROK	księgozbiór bibliotek w wolumenach	czytelnicy bibliotek publicznych	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
2011	2192,7	82	20,3
2012	2303,9	81	18,3
2013	2051,0	87	17,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

Tabela 18 Główne imprezy kulturalne realizowane na terenie Gminy Wyrzysk:

Nazwa imprezy	Organizator	Charakter imprezy (lokalny, powiatowy, wojewódzki, ogólnopolski)	Czas trwania (ilość dni)	Szacunkowa ilość uczestników
„Ptaki zimą” – Przedszkolaki w bibliotece	Biblioteka	lokalny	2	40
Koncert rosyjskich pieśni i ballad	MGOK	lokalny	1	50
Miasto marzeń	MGOK	lokalny	1	100
Walentynki	MGOK	Lokalny	1	50
„Kolorowa zima”- Przedszkolaki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	2	35
Ferie zimowe	MGOK Biblioteka	Lokalny	6	120
Dzień Kobiet	MGOK	Lokalny	1	70

„Kartki wielkanocne metodą quilingu”	MGOK	Lokalny	1	12
Warsztaty bibułkarstwa	Biblioteka	Lokalny	1	25
Wystawa poświęcona Janowi Pawłowi II	MGOK	Lokalny	30	150
Kanonizacja Jana Pawła II	MGOK	Lokalny	1	
Spotkanie autorskie z Andrzejem Grabowskim	Biblioteka	Lokalny	1	45
„Opowieść o książce”- Przedszkolaki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	2	50
Zumba taneczna	MGOK	Lokalny	1	50
Lekcja biblioteczna	Biblioteka	Lokalny	1	25
Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim	Biblioteka	Lokalny	1	50
„Dbamy o książki”- Przedszkolaki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	2	40
„Kolorowa łąka” – kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	10
Piknik Rodzinny	MGOK	Lokalny	1	200
„Urodziny Kaczora Donalda” –czwartki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	1	8
Bieg Olka	MGOK	Ogólnopolski	1	2500
MTB Maraton	MGOK	Ogólnopolski	1	1500
Noc Świętojańska	MGOK	Lokalny	1	100
Wystawa malarska	MGOK	Lokalny	30	130
„Ekoludki” – Kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	7
„Kaczor Donald” – Kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	10
XIII Festiwal Piosenki Włoskiej	MGOK	Międzynarodowy	3	5000
Wakacje w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	16	120
Muzyczna rewia	MGOK	Lokalny	1	500
Prezenterzy dyskotekowi	MGOK	Lokalny	1	500
Wyjazd do parku miniatur w Pobiedziskach	MGOK	Lokalny	1	50
Podchody	MGOK	Lokalny	1	250
„Przytulanki z pomponów” – Kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	
Disco polo	MGOK	Lokalny	1	990
„Własnoręcznie robiona zabawka na koordynację” – Kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	10

„Poznajemy świat z samochodzikiem Frankiem”- Przedszkolaki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	2	50
Jesienne fryzury	MGOK	Lokalny	1	30
„Jesienne wyklejanki” – Kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	7
Czwartki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	4	30
Powiat Wyrzyski w fotografii i dokumencie	MGOK	Lokalny	14	300
„Pouczająca podróż” – Przedszkolaki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	2	38
Czwartki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	2	15
Spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim	Biblioteka	Lokalny	1	45
„Recykling, czyli drugie życie rolki po papierze”- Kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	8
„Patriotyzm” – Przedszkolaki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	2	40
Czwartki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	2	10
Spotkanie autorskie z Jolantą Nowak-Węklerową	Biblioteka	Lokalny	1	45
„Przyjazne pająki i nietoperze” – Kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	7
Spotkanie autorskie z Jolantą Szwalbe	Biblioteka	Lokalny	1	10
Warsztaty „Ozdoby Bożonarodzeniowe”	Biblioteka	Lokalny	1	25
Czwartki w bibliotece	Biblioteka	Lokalny	3	15
Warsztaty dla rodzin z dziećmi	MGOK	Lokalny	1	10
„Kalendarze adwentowe”	MGOK	Lokalny	1	15
Warsztaty Decoupage	MGOK	Lokalny	1	10
„Kolorowe kamyki”- kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	5
Koncert smyczkowy	MGOK	Lokalny	1	30
Andrzejki koncert kameralny	MGOK	Lokalny	1	45
Fikołajki	MGOK	Lokalny	1	65
Wystawa aniołów	MGOK	Lokalny	30	170
Spotkanie przy choince- Przedszkolaki w	Biblioteka	Lokalny	3	55

bibliotece				
Spotkajmy się ze Św. Mikołajem	MGOK	Lokalny	1	500
„Dekoracje Bożonarodzeniowe”- Kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	6
„Choinka z wytłoczki po jajkach” – kolorowe środy	Biblioteka	Lokalny	1	5
Sylwester	MGOK	Lokalny	1	300

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Działalność kulturalna prowadzona jest również w świetlicach wiejskich, przede wszystkim skupiona jest wokół zespołów ludowych i stowarzyszeń lokalnych. W wielu miejscowościach świetlice są wyremontowane w dobrym stanie, niektóre wymagają modernizacji a w trzech miejscowościach na terenie gminy nie ma odrębnych świetlic, są tylko wynajmowane pomieszczenia w celu prowadzenia działalności kulturalnej.

Tabela.19 Świetlice wiejskie w gminie Wyrzysk

Miejscowość	Na ile osób	Wypozażenie	Stan techniczny
Auguścín	ok. 100	stoły, krzesła, kuchnia wyposażona, stół do tenisa stołowego	dobry, po remoncie – wymiana dachu, termomodernizacja, elewacja, ogrzewanie c.o
Bąkowo	ok. 120	stoły, krzesła, stół do tenisa stołowego, kuchnia wyposażona	dobry, wymienione okna, dobudowany taras
Dobrzyniewo	ok. 100	stoły, krzesła, telewizor, sprzęt nagłaśniający, kuchnia bardzo dobrze wyposażona, stół do tenisa stołowego zewnętrzny, namiot 6 x12	bardzo dobry – oddana do użytku w 2014 r.
Falmierowo	ok. 160	stoły, krzesła, stół do tenisa stołowego, kuchnia wyposażona	po remoncie – c.o., remont łazienek, sali wiejskiej, wymiana instalacji sanitarnej i elektrycznej, elewacja budynku
Glesno	ok. 40	stoły, krzesła, telewizor, stół do tenisa stołowego	wynajmowany lokal na świetlicę wiejską od prywatnej osoby
Gromadno	ok. 200	stoły, krzesła, stół do tenisa stołowego, kuchnia wyposażona,	dobry
Konstantynowo	ok. 80	stoły, krzesła, stół do tenisa stołowego, kuchnia wyposażona, wieża	dobry
Kosztowo	ok. 200	stoły, krzesła, stół do tenisa stołowego, kuchnia wyposażona, sprzęt nagłaśniający	dobry, po remoncie sali wiejskiej i zaplecza kuchennego, łazienek
Kościerzyn Wielki	ok. 200	stoły, krzesła, stół do tenisa stołowego, kuchnia wyposażona, sprzęt nagłaśniający	dobry
Osiek nad Notecią	ok. 200	stoły, krzesła, sprzęt nagłaśniający, namiot 6x12	dobry
	ok. 50	stoły, krzesła, sprzęt nagłaśniający	dobry
Polanowo	ok. 50	stoły, krzesła, stół do tenisa stołowego	dobry
Ruda	ok. 50	stoły, krzesła	lokal w budynku szkoły dostępny popołudniami

			i weekendy
Wyrzysk Skarbowy	ok. 60	stoły, krzesła, kuchnia bardzo dobrze wyposażona	nowa po generalnym remoncie, oddana do użytku w 2015 r.
Żelazno	ok. 40	stoły, krzesła, stół do tenisa stołowego, namiot 5x12	wynajmowany lokal od Parafii na świetlicę wiejską
Wyrzysk – Klub seniora	ok. 60	stoły, krzesła,	zły, przed remontem

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Gmina wraz z organizacjami pozarządowymi organizuje i wspiera działalność sportowo – rekreacyjną na swoim terenie. Są organizowane cykliczne zawody i zabawy sportowe, które angażują społeczność lokalną. Podmiotem realizującym zadania sportowe jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wyrzysku.

Przedmiotem działalności Ośrodka Sportu i Rekreacji w Wyrzysku jest zarządzanie gminnymi obiektami sportowymi i rekreacyjnymi oraz upowszechnianie kultury fizycznej na terenie gminy Wyrzysk. Ośrodek jest odpowiedzialny za organizowanie imprez rekreacyjnych i sportowych, inicjowanie i koordynowanie współpracy w zakresie kultury fizycznej i rekreacji pomiędzy Ośrodkiem, placówkami oświatowymi, stowarzyszeniami kultury fizycznej, klubami sportowymi i innymi organizacjami działającymi w tym zakresie.

Misją Ośrodka Sportu i Rekreacji w Wyrzysku jest rozwijanie świadomości i wrażliwości na zdrowy styl życia oraz kształtowanie postaw i zachowań niezbędnych do twórczego wykorzystania czasu wolnego. W świecie, w którym technika coraz bardziej oddziałuje na każdy aspekt życia codziennego wykształcenie nawyku aktywności ruchowej jest bardzo ważnym zadaniem. Inwestując w rozwój intelektualny jak i fizyczny dzieci i młodzieży, pragniemy stworzyć im warunki do samorealizacji i wyzycia się w sporcie. Bardzo ważnym zadaniem będzie również aktywizacja osób dorosłych i seniorów.

Obiekty sportowe będące zarządzane przez Ośrodek:

- Basen pływacki w Wyrzysku;
- Boisko wielofunkcyjne „Orlik 2012” w Wyrzysku;
- Hala Sportowa w Osieku nad Notecią;
- Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Osieku nad Notecią;
- Kort tenisowy w Wyrzysku;
- Kort tenisowy w Osieku nad Notecią;
- Siłownia na powietrzu w Osieku nad Notecią;
- Siłownia na powietrzu w Wyrzysku;
- Boisko w Gromadnie;
- Plac zabaw w Wyrzysku, osiedle przy ul. Bydgoskiej;
- Plac zabaw w Wyrzysku, ul. Akacyjowa;
- Plac zabaw w Wyrzysku, ul. Aleje;
- Plac zabaw w Wyrzysku, ul. Pod Czubatką;
- Plac zabaw w Wyrzysku, ul. Dębowa;
- Plac zabaw w Wyrzysku, ul. Kościuszki;
- Plac zabaw w Wyrzysku, ul. Przy Stawie;
- Plac zabaw w Wyrzysku Skarbowym;
- Plac zabaw w Osieku nad Notecią, ul. Sportowa;
- Plac zabaw w Osieku nad Notecią, ul. XXX-lecia;
- Plac zabaw z boiskiem Gleśnie;

- Plac zabaw w Konstantynowie;
- Plac zabaw w Kosztowie;
- Plac zabaw w Kościerzynie Wielkim;
- Plac zabaw w Polanowie;
- Plac zabaw w Rudzie;
- Plac zabaw w Żelaźnie;
- Plac zabaw w Dąbkach;
- Plac zabaw w Bąkowie;
- Plac zabaw w Falmierowie;
- Plac zabaw w Dobrzyniewie;
- Plac zabaw w Gleszczonku;
- Plac zabaw w Auguście;
- Plac zabaw w Gromadnie.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wyrzysku nie tylko odpowiada za obiekty sportowe ale również organizuje wiele imprez sportowych, które szczegółowo przedstawione zostały w tabeli.

Tabela. 20 Imprezy sportowe na terenie gminy

Nazwa imprezy	Organizator	Charakter imprezy	Czas trwania	Szacunkowa ilość uczestników
II Turniej Piłki Nożnej im. Tomasza Tomko	OSiR i rodzina Tomko	lokalny	1	45
I Turniej Piłki Nożnej o Puchar Kierownika OSiR-u	OSiR W.Kowalczyk	lokalny	1	40
Gminne Zawody Pływackie	SP Wyrzysk, OSiR	lokalny	1	96
IV Piknik Rodzinny	SP Wyrzysk, OSiR	lokalny	1	150
III Harcerski Powiatowy Turniej Piłki Nożnej	6 DH „Sokoły” przy SP Wyrzysk, Hufiec ZHP Piła OSiR Wyrzysk	powiatowy	1	85
IV Turniej Piłki Ręcznej Dziewcząt i Chłopców o Mistrzostwo Gminy Wyrzysk	Gimnazjum Wyrzysk, OSiR	lokalny	1	40
VII Gminny Turniej Piłki Siatkowej Dziewcząt i Chłopców kl. IV-VI	SP Osiek nad Notecią, OSiR	lokalny	1	60
Charytatywny Turniej Piłki Siatkowej	Gimnazjum Osiek nad Notecią, OSiR	lokalny	1	21
Akcja 10.000 kroków dla zdrowia (nordic walking)	OSiR	lokalny	1	8
Turniej Świąteczno-Noworoczny dla dzieci w kat. tenis stołowy	WLKS Łobzonka, OSiR	lokalny	1	60
I Letni Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Burmistrza Wyrzyska	Gimnazjum Osiek nad Notecią, OSiR	lokalny	1	40
Turniej Piłki Nożnej „Z podwórka na stadion o Puchar Tymbarku”	Piła TKKF, OSiR	ogólnopolski	1	120
Wiosenny Turniej Piłki Nożnej „Młode Wilki”	OSiR, SP Wyrzysk	lokalny	1	60
Wiosenna Liga Piłki Nożnej na „Orliku 2012”	OSiR Wyrzysk	lokalny	1	58

Turniej Trampkarzy i Tenisa Stołowego z okazji Dnia Dziecka	WLKS Łobzonka OSiR	lokalny	1	28
Wyrzysk MTB Maraton 2014	UMWW, UM Wyrzysk TKKF Ognisko Pałuki Wągrowiec, OSiR Wyrzysk	ogólnopolski	1	500
XVI Ogólnopolski Uliczny Bieg im. E. Wojciechowskiego „Olka”	OSiR Wyrzysk, Starostwo Powiatowe w Pile; UM w Wyrzysku; MGOK Wyrzysk	ogólnopolski	1	400
Turniej Piłki Siatkowej (23 Finał WOŚP)	Sztab WOŚP przy SP w Osieku nad Notecią, OSiR	ogólnopolski	1	30

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Na terenie Gminy działają następujące związki, kluby i stowarzyszenia sportowe, które przede wszystkim wspierają działania drużyn piłkarskich seniorów, juniorów tj.:

- 1) Wyrzyski Ludowy Klub Sportowy „Łobzonka” Wyrzysk - drużyny piłkarskie seniorów, juniorów, trampkarzy – rozgrywki w klasie okręgowej, sekcja tenisa stołowego rozgrywki w III lidze;
- 2) Towarzystwo Sportowo-Kulturalne „Orzeł Osiek” - drużyny piłkarskie seniorów, juniorów, trampkarzy – rozgrywki w klasie okręgowej, sekcja piłki siatkowej – rozgrywki w Autonomicznej Lidze Piłki Siatkowej w okręgu bydgoskim A klasa;
- 3) Ludowy Klub Sportowy „Sokół” Kościerzyn Wielki - drużyny piłkarskie seniorów, juniorów – rozgrywki w A klasie;
- 4) Parafialny Klub Sportowy „Tęcza” Kosztowo - treningi dzieci i młodzieży w wielu dyscyplinach sportowych pod kątem udziału w Międzynarodowej Parafiadzie Dzieci i Młodzieży w Warszawie;
- 5) Stowarzyszenie Promocji Kultury i Sportu „KRAJNA” - treningi chłopców i dziewcząt w piłkę nożną;
- 6) Uczniowski Klub Sportowy „OLIMPIA” Wyrzysk - treningi młodzieży w dyscyplinach sportowych pod kątem udziału w turniejach, zawodach;
- 7) Uczniowski Klub Sportowy „GYMNASION” Osiek nad Notecią - treningi młodzieży w dyscyplinach sportowych pod kątem udziału w turniejach, zawodach;
- 8) Uczniowski Klub Sportowy „TOP-SPIN” Wyrzysk - treningi dzieci i młodzieży w dyscyplinach sportowych pod kątem udziału w turniejach, zawodach;
- 9) Uczniowski Klub Sportowy „Orzeł” przy Szkole Podstawowej w Osieku nad Notecią treningi dzieci i młodzieży w dyscyplinach sportowych pod kątem udziału w turniejach, zawodach;
- 10) Uczniowski Klub Sportowy „UNIKAT” Falmierowo - treningi dzieci i młodzieży w dyscyplinach sportowych pod kątem udziału w turniejach, zawodach;
- 11) Uczniowski Klub Sportowy „LIDER” Kosztowo - treningi dzieci i młodzieży w dyscyplinach sportowych pod kątem udziału w turniejach, zawodach.

III.2. Sfera gospodarcza

III.2.1 Rynek pracy

Rynek pracy w gminie Wyrzysk podlega tendencją ogólnokrajowym, które to uzależniają poziom zatrudnienia oraz poziom bezrobocia od:

- zjawiska sezonowości polegającego na wzmożonych rejestracjach w pewnych okresach i spadku liczby rejestrujących się bezrobotnych w innych okresach. Miesiące wiosenne są okresami spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Ta sytuacja wynika między innymi z rozpoczynania prac sezonowych w budownictwie i rolnictwie, a także rozpoczynania się sezonu turystycznego. Tradycyjnie, zwiększone rejestracje bezrobotnych przypadają w miesiącach rozpoczynających i kończących rok;
- nierównomiernego rozwoju społeczno – gospodarczego regionów, jak i położenia geograficznego oraz zaawansowania procesów restrukturyzacyjnych i prywatyzacyjnych w gospodarce narodowej;
- w najkorzystniejszej sytuacji na rynku pracy są osoby o najwyższych kwalifikacjach zawodowych;
- nadal wysoki pozostaje poziom bezrobocia długotrwałego;
- większy poziom bezrobocia obserwuje się wśród kobiet niż wśród mężczyzn.

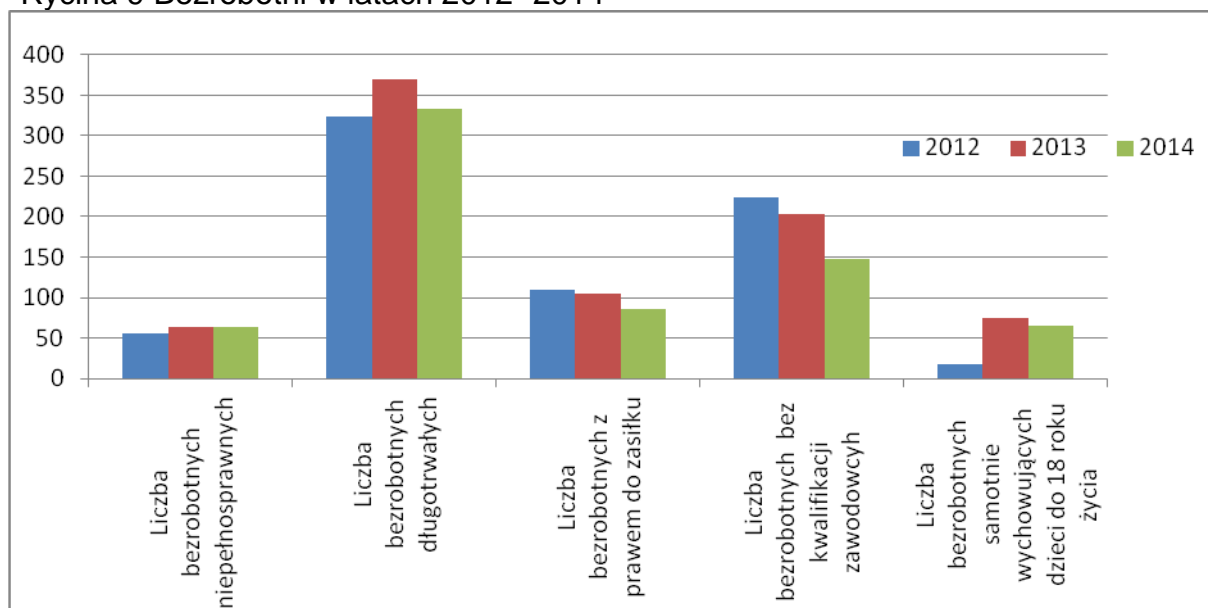
Powyższa tabela potwierdza tendencje ogólnokrajowe, iż stale utrzymuje się wyższe bezrobocie w grupie kobiet. Najtrudniej na subregionalnym rynku pracy mają osoby z najniższymi kwalifikacjami. Natomiast tempo zmian w bezrobociu rejestrowanym w gminie nie ulega drastycznym wahaniom od 2010 roku:

Tabela 21 Bezrobocie w mieście i gminie Wyrzysk wg płci, wieku i wykształcenia

Liczba osób bezrobotnych w mieście i gminie Wyrzysk	2010 rok	2011 rok	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Ogółem	649	707	810	799	635
kobiety	357	415	446	472	386
mężczyźni	392	292	364	327	249
do 25 roku życia	189	199	235	186	127
powyżej 50 roku życia	133	138	152	169	152
wykształcenie wyższe	x	54	62	70	51
wykształcenie policealne i śr. zawodowe	x	174	203	204	161
średnio ogólnokształcące	x	67	65	69	54
zasadnicze zawodowe	x	225	273	257	202
gimnazjalne i poniżej	x	187	207	199	167

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

Rycina 9 Bezrobotni w latach 2012 -2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

Najwięcej na poziomie gminy jest bezrobotnych wśród osób długotrwale bezrobotnych oraz osób bez kwalifikacji zawodowych.

Powiatowy Urząd Pracy prowadzi formy aktywizacji zawodowej osób z obszaru Gminy, częściowo finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego:

- na roboty publiczne w 2014 roku zostało skierowanych 10 osób;
- 16 osobom przyznano jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
- w 20 przypadkach dokonano refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy;
- 20 osób skorzystało ze szkoleń;
- 129 osób zostało wysłanych na staże.

Powiatowy Urząd Pracy w Pile aktywnie pozyskuje środki na aktywizację osób (Fundusz Pracy oraz Europejski Fundusz Społeczny):

- w ramach projektu systemowego "Mój wybór - moja przyszłość" (EFS) 72 osoby z gminy Wyrzysk w 2014 roku podjęło staż. Na szkolenia skierowano 7 osób z Wyrzyska, w ramach zatrudnienia na stanowiskach pracy utworzonych w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy skierowano 2 osoby z gminy Wyrzysk;
- w ramach projektu konkursowego "Zostań swoim szefem" (EFS) 7 osób z gminy Wyrzysk otrzymała dotację na podjęcie działalności gospodarczej;
- w ramach programu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy 37 osób skierowano do odbycia stażu. 6 osób bezrobotnych skierowano na refundowane stanowiska pracy;

- ze wsparcia w ramach programu Aktywizacji zawodowej osób bezrobotnej do 30 roku życia skorzystało 27 osób bezrobotnych zamieszkujących obszar gminy Wyrzysk 1 osoba z bonu na zasiedlenie, 6 osób z bonu szkoleniowego, 20 osób z bonu stażowego;
- w ramach programu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia 3 osoby bezrobotne z gminy Wyrzysk zostały skierowane na roboty publiczne;
- w ramach programu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w wieku 30-50 lat 2 osoby z gminy Wyrzysk zostały skierowane na stanowiska pracy utworzone w ramach refundacji kosztów ich wyposażenia i doposażenia, 2 osoby do zatrudnienia w ramach robót publicznych i 3 osoby na szkolenia.

III.2.2 Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość jest przede wszystkim rozumiana jako zjawisko ekonomiczne związane z poszukiwaniem, implementacją nowych form rozwoju. W rzeczywistości, na poziomie gminy, jest to wprowadzanie nowych produktów, usług oraz organizowanie rynków przez podmioty gospodarki narodowej. Przedsiębiorczość mierzona jest ilością podmiotów gospodarczych prosperujących na danym obszarze. W 2014 roku w gminie Wyrzysk zarejestrowanych było 801 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a ilość rejestrowanych podmiotów od roku 2012 ma tendencję wzrostową.

Najwięcej przedsiębiorstw działa w sektorze budownictwa(F) - 162, oraz w kwalifikacji (G) handel hurtowy i detaliczny - 247. Najmniej rozwijającą się częścią sektora prywatnego w gminie Wyrzysk jest ta związana z obsługą nieruchomości i przetwórstwem.

Gmina Wyrzysk posiada również atrakcyjne tereny inwestycyjne, na które składa się 4,3 ha terenów produkcyjno-usługowych oraz 5,8 ha terenów przeznaczonych pod inwestycje mieszkaniowe jedno i wielorodzinne zlokalizowane w różnych częściach miasta. Dużą zaletą są również miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz doradztwo w zakresie procedury inwestycyjnej prowadzone przez Urząd Miejski w Wyrzysku.

III.2.3 Turystyka i rekreacja

Gmina Wyrzysk to region o unikalnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych z pięknymi zabytkami architektury. Walory te rzutują na możliwości odpowiedniego zagospodarowania turystycznego oraz na wielkość i zasięg zarówno ruchu turystycznego jak i formy oraz czasokres wypoczynku mieszkańców miasta jak i turystów. Południową granicę gminy Wyrzysk wyznacza rzeka Noteć, do której wpada Łobżonka, przebijająca się przez górujące nas rozległą dolina Noteci malownicze wzgórza morenowe. Jedno z tych wzgórz - Dębowa Góra, sięga 192 metrów nad poziomem morza i jest najwyższym wzniesieniem Kraju. Ponad 60% powierzchni gminy zajmuje strefa krajobrazu chronionego. Znaczna część miasta usytuowana jest na stokach doliny Łobżonki, której powierzchnia wynosi 4,2 km².

Dolina Noteci i charakterystyczne pagórki Wysoczyzny Krajeńskiej określają nie tylko położenie gminy, ale także jej walory krajobrazowe. Stoki doliny rzeki Łobżonki, na których usytuowana jest znaczna część Wyrzyska tworzą klimat miasta.

Gmina Wyrzysk jest stosunkowo dobrze położona względem szlaków komunikacyjnych i ma rozwiniętą sieć obsługi. O walorach naturalnych świadczy fakt, iż niemal 2/3 powierzchni

gminy stanowi strefa obszaru chronionego. Są to między innymi morenowe wzgórza wyniesione nad północną krawędź doliny Noteci, rozległe łąki, stawy i rzeki. Na terenie Gminy Wyrzysk doskonale można uprawiać wszelkie formy turystyki. Szlaki kajakowe, piesze i rowerowe zapewniają podziwiane pięknych krajobrazów. Najważniejsze szlaki w Gminie Wyrzysk:

a) Szlaki kajakowe

Szlak wodny Łobżonki to odcinek o długości ok. 60 km. Łobżonka zaliczana jest do trudnych, ale jednocześnie bardzo malowniczych szlaków. Kajakarze swoją przygodę na Łobżonce rozpocząć mogą już od Czyżowskiego Młyna. Trasę urozmaicają liczne przewalone drzewa, które podnoszą poprzeczkę i sprawiają, że na Łobżonkę wybierają się ci najbardziej wytrwali. Na terenie gminy Wyrzysk rzeką popłynąć można od Kościerzyna Wielkiego do miejscowości Osiek nad Notecią lub do ujścia rzeki do Noteci.

Szlak wodny Noteci - przepłynięcie rzeką Noteć jest możliwe na całej jej długości. Na terenie gminy Wyrzysk po Noteci pływać można od ujścia Łobżonki do rzeki aż do mostu na szosie Osiek nad Notecią – Smogulec, gdzie można zakończyć wodną przygodę na przystani PZW.

b) Szlaki rowerowe

Międzynarodowa Trasa Rowerowa EuroRoute R-1 rozpoczyna się w Boulogne (Calais - Francja) nad Kanałem La Manche i prowadzi przez Francję, Belgię, Holandię, Niemcy, Polskę do granicy z Rosją i dalej do Kaliningradu. Długość Międzynarodowej Trasy Rowerowej EuroRoute R-1 przez Polskę wynosi 675 km. Odcinek trasy przebiegający przez powiat pilski ma 79,4 km. Na terenie gminy Wyrzysk trasa R-1 wiedzie kolejno przez miejscowości: Komorowo – Bąkowo – Osiek nad Notecią – Dąbki – Ruda - Bagdad – Glesno i dalej do Liszkowa w gminie Łobżenica.

c) Szlaki piesze

Szlak Żółty „Nadnotecki” - liczy **100 km** i wiedzie kolejno przez miejscowości: Bydgoszcz Prądy – Lisi Ogon – Głębozeczek – Tur - Potulice – Nakło - Lubaszcz – Samostrzel – Osiek nad Notecią – Białośliwie – Kaczory - Piła Kalina. Szlak prowadzi wzdłuż doliny Noteci. Trasa przebiega przez otaczające Noteć łąki i lasy. W okolicach Osieka nad Notecią przecina wniesienia moreny czołowej.

Na terenie Gminy Wyrzysk znajdują się następujące zabytki wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków:

1. Auguścín:
  - park dworski z końca XIX wieku, Auguścín 42
2. Bagdad:
  - zespół pałacowy składający się z dworu i parku z 2 połowy XIX w.; Bagdad 1
3. Bąkowo:
  - stopień wodny „Krostkowo nr 11” na rzece Noteć z lata 1912-1914

- urządzenia hydrotechniczne składające się ze śluzy i jazu,
- 4. Dąbki:
  - zespół pałacowy składający się z pałacu, stajni i parku z 2 połowy XIX w; Dąbki 1
- 5. Falmierowo:
  - park dworski z połowy XIX wieku; Falmierowo 1
- 6. Glesno:
  - zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jadwigi, kaplica grobowa rodziny Chłapowskich z XIX wieku i cmentarz przykościelny; Glesno 5
  - zespół dworski z XVIII-XIX wieku składający się z dworu i parku, Glesno 2
- 7. Gromadno:
  - kościół parafialny pw. św. Jakuba Większego z 1873 roku i brama – dzwonnica z 1859 roku; Gromadno 46
- 8. Kosztowo:
  - park dworski z połowy XIX wieku; Kosztowo 86;
  - kościół parafialny pw. św. Anny z 1888 roku, Kosztowo 23
- 9. Kościerzyn Wielki:
  - zespół dworsko- parkowy „Hercowo”; Kościerzyn Wielki 80
- 10. Rzęskowo:
  - zespół pałacowy z II poł. XIX wieku składający się na niego pałac i park, Rzęskowo 19
- 11. Wyrzysk:
  - zespół kościoła parafialnego pw. św. Marcina Biskupa składający się na niego z kościół, plebania, cmentarz kościelny i ogród plebański; Plac Wojska Polskiego 9
  - bożnica murowana z 1860 roku, obecnie sala zabaw dla dzieci; ul. Pocztowa 16

Najbardziej popularnym miejscem odwiedzanym przez turystów jest Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią. Jest to muzeum na wolnym powietrzu gromadzące obiekty architektury ludowej z północnej Wielkopolski – Krajny, Pałuk i Puszczy Noteckiej. Na powierzchni ok. 13 ha odtwarzana jest typowa dla tych terenów wieś o układzie owalnicy. Plan docelowy zakłada odtworzenie małej wsi z pogranicza wielkopolsko - pomorskiego. Na tę wieś obecnie składa się 36 obiektów architektury ludowej, przy czym najstarsze pochodzą z połowy XVIII w., a najmłodsze z początku XX w. Podziwiać można chałupy budowane z bali drewnianych, czyli zrębowe (np. chałupa z Lipki z XIX w.), z wykorzystaniem konstrukcji ryglowej wypełnionej szachulcem (np. chata z Głupczyzna z XVIII w.), czy konstrukcji sumikowo - łątkowej (np. chata z Koładka z XIX w.). Warto przyrzeć się podcieniom szczytowym i narożnym, które nadają szczególny charakter budynkom, a latem pozwalają na chwilę odpoczynku w cieniu. Jest tu także chałupa, której dach nawiązuje swoim wyglądem do tych spod Tatr (dom z Czajcza) oraz dom i zagroda należąca do osadników olęderskich (obiekty z Marylina). Odbывают się tutaj również imprezy folklorystyczne.

Na terenie Gminy Wyrzysk znajdują się następujące miejsca noclegowe bardzo często połączone z usługą restauracyjną. Wykaz obiektów wykazano w tabeli poniżej.

Tabela 22 Wykaz miejsc zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw turystycznych

Nazwa obiektu	Miejscowość	Oferta
Dwór Hercowo	Kościerzyn Wielki 80	9 pokoi (apartamentów), restauracja, sauna fińska, kajaki.

Gospodarstwo Agroturystyczne „Panna”	Falmierowo 59a	domek wypoczynkowy, pokoje dwu, trzy i czteroosobowe z TV, 2 w pełni wyposażone kuchnie, parking, plac zabaw dla dzieci
Gospodarstwo Agroturystyczne „Swojskie Klimaty”	Kościerzyn Wielki 10	3 pokoje, 2 apartamenty, kuchnia z salonem kominkowym oraz jadalnia, pole namiotowe, dostęp do Internetu, bilard, siłownia.
Hotel „Cieszymir”	Ruda 21	16 pokoi jedno i dwuosobowych, sala konferencyjna na 50 miejsc, sala restauracyjna na 100 miejsc, przejazdy bryczkami, obiekt przystosowany dla osób niepełnosprawnych
Restauracja, Hotel „Dom Polski”	Plac Wojska Polskiego 2, Wyrzysk	10 pokoi (od jedno do pięcioosobowych), 1 apartament, restauracja.
Restauracja „Orion” (pokoje)	ul. Pocztowa 1, Wyrzysk	4 pokoje, restauracja
Restauracja „Słoneczna” (hotelik)	ul. Leśna 1, Osiek nad Notecią	13 pokoi, restauracja
Restauracja „Kasztelanka” (pokoje)	ul. Dworcowa, Osiek nad Notecią	2 pokoje, restauracja

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego (www.wyrzysk.pl)

Dodatkową atrakcją turystyczną są tereny łowieckie do polowań na dziki, jelenie, daniela i ptactwo wodne. Bogactwo jezior i lasów to raj dla zwolenników wędkarstwa a także dla grzybiarzy.

III.2.4 Społeczeństwo obywatelskie

Społeczeństwo obywatelskie obejmuje różne obszary, ale przede wszystkim obywatelską aktywność - to jest działalność trzeciego sektora, wspólnot lokalnych, nieformalnych grup społecznych oraz świadomość obywatelską Polaków. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są uznawane za najlepsze podłoże rozwoju współczesnej demokracji. Stanowią one nie tylko wzmocnienie i urzeczywistnienie prawa obywateli do uczestnictwa w życiu publicznym, ale również umożliwiają właściwe wypełnianie ról społecznych oraz samorealizację we wszystkich sferach życia¹⁰. W gminie Wyrzysk sektor organizacji pozarządowych jest bardzo mocno rozbudowany, a przestrzeń działalności wskazuje, iż są to zarówno organizacje pozarządowe działające na rzecz lokalnej społeczności, jak również funkcjonują stowarzyszenia działające w obszarach artystycznych, kulturowych, turystycznych itp.

¹⁰ Biuletyn Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

Tabela 23 Lista stowarzyszeń i organizacji działających w gminie Wyrzysk

Nazwa stowarzyszenia	Czym się zajmuje
Gminny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Wyrzysku	Zrzesza związki, kółka i organizacje rolnicze z terenu Gminy Wyrzysk.
Koło Łowieckie nr 15 „Bazant”	Działalność na rzecz członków, działania na rzecz ochrony przyrody i kształtowania etyki łowieckiej.
Orkiestra Dęta Ochotniczej Straży Pożarnej w Osieku nad Notecią	Działalność artystyczna – orkiestra dęta.
Polski Związek Działkowców – Rodzinne Ogrody Działkowe im. Pod Słonecznikiem w Wyrzysku	Zarządza Rodzinnymi Ogrodami Działkowymi w Wyrzysku.
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, koło w Osieku nad Notecią	Działalność na rzecz emerytów, rencistów i inwalidów z Osieka nad Notecią.
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, koło nr 4 w Wyrzysku	Działalność na rzecz emerytów, rencistów i inwalidów z Wyrzyska.
Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых Sekcja Nakło nad Notecią Oddział Wyrzysk	Działalność na rzecz zrzeszania hodowców gołębi pocztowych, racjonalnego rozwoju hodowli gołębia pocztowego, upowszechnianie i propagowanie w społeczeństwie hodowli ptaków, ze szczególnym uwzględnieniem gołębi pocztowych.
Polski Związek Wędkarski, koło w Osieku nad Notecią	Działalność na rzecz organizowania wędkarstwa, rekreacji, sportu wędkarskiego, użytkowania wód, działania na rzecz ochrony przyrody i kształtowania etyki wędkarskiej.
Polski Związek Wędkarski, koło w Wyrzysku	Działalność na rzecz organizowania wędkarstwa, rekreacji, sportu wędkarskiego, użytkowania wód, działania na rzecz ochrony przyrody i kształtowania etyki wędkarskiej.
Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Policyjnych w Pile, koło Wyrzysk	Działalność na rzecz członków.
Stowarzyszenie „MAŁA SZKOŁA” na Rzecz Ekorozwoju w Rudzie	Działalność edukacyjna, integracyjna na rzecz członków i społeczności gminy.
Stowarzyszenie „Menos”	Działalność na rzecz mieszkańców miejscowości Osiek nad Notecią.
Stowarzyszenie Nasz Dom w Falmierowie	Działalność na rzecz Domu Pomocy Społecznej w Falmierowie.
Stowarzyszenie „NASZE DZIECI”	Działalność na rzecz dzieci.
Stowarzyszenie Piłski Klub Amazonek, koło w Wyrzysku	Działalność na rzecz kobiet po nowotworze piersi.
Stowarzyszenie Pomocy Gimnazjum w Wyrzysku „SZKOŁA MARZEŃ”	Działalność na rzecz Gimnazjum im. Marii Skłodowskiej-Curie w Wyrzysku.
Stowarzyszenie Promocji Kultury i Sportu "KRAJNA"	Działalność sportowo (w szczególności z udziałem dzieci).
Stowarzyszenie Przyjaciół Przedszkola Chatka Puchatka	Działalność na rzecz Publicznego Przedszkola nr 1 im. Chatka Puchatka w Wyrzysku.
Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Falmierowo	Działalność na rzecz mieszkańców sołectwa Falmierowo.

Stowarzyszenie „Sekcja Motocyklowa Old Wings Wyrzysk – Osiek”	Zrzesza miłośników motocykli z terenu Gminy Wyrzysk.
Stowarzyszenie Sołtysów Gminy Wyrzysk	Zrzesza sołtysów Gminy Wyrzysk.
Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej „RADOŚĆ” w Gleśnie	Działalność kulturalna, społeczna, organizacja imprez i wydarzeń o zasięgu lokalnym.
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Gminy	Działalność na rzecz dzieci niepełnosprawnych.
Towarzystwo Przyjaciół Wyrzyska	Działalność kulturalna, społeczna, organizacja imprez i wydarzeń o zasięgu lokalnym.
Wyrzyskie Bractwo Kurkowe	Podtrzymywanie tradycji strzeleckich.
Wyrzyskie Stowarzyszenie Kulturalne	Działalność kulturalna, społeczna, organizacja imprez i wydarzeń o zasięgu lokalnym.
Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Obozów Koncentracyjnych	Działalność na rzecz członków.
Związek Inwalidów Wojennych, koło w Wyrzysku	Działalność na rzecz członków.

Źródło: Opracowanie własne.

Gmina przynależy również do kilku organizacji (stowarzyszeń, związków), gdzie w partnerstwie rozwiązuje problemy swojej społeczności.

Tabela 24 Przynależność do stowarzyszeń i związków

Nazwa związku	Jego główny cel
Lokalna Grupa Rybacka „7 Ryb”	Rozwój obszarów zależnych od rybactwa
Lokalna Grupa Działania „Krajna nad Notecią”	Wspieranie lokalnego rozwoju (przedsiębiorczości, inwestycji, samorządów i organizacji pozarządowych)
Związek Międzygminny „Piłski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi”	Zaspokajanie potrzeb mieszkańców gmin uczestników Związku w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi oraz skorelowanych z nim innych usług publicznych.
Stowarzyszenie Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych	Kształcenie w zakresie samorządności
Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski	Działalność na rzecz integracji poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego. Stanowi forum wymiany doświadczeń i inicjatyw skierowanych na rozwój Wielkopolski.
Związek Miast Polskich	Związek wspiera działania miast i gmin, które występują do Trybunału Konstytucyjnego w sprawach niekorzystnych dla samorządów rozwiązań prawnych.
Piłski Bank Żywności	Działalność na rzecz osób potrzebujących.
Organizacja Turystyczna Północnej Wielkopolski „Dolina Noteci”	Działalność na rzecz rozwoju turystyki w północnej części Wielkopolski.

Źródło: Opracowane własne

III.2.5 Bezpieczeństwo

Głównym zadaniem utrzymania porządku publicznego na terenie Gminy Wyrzysk jest zapewnienie bezpieczeństwa ruchu samochodowego prowadzonego po drogach oraz zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Gminy. W zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego obsługę prewencyjną zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Pile Komisariat Policji w Wyrzysku, który znajduje się przy ul. Kościuszki 17. W ramach obsługi Komisariatu jest zatrudnionych 18 policjantów. Do dyspozycji są 3 samochody.

Tabela 25 Przestępczość, wskaźnik dynamiki, wykrywalność przestępstw na terenie gminy Wyrzysk

Rok	Ilość przestępstw ogółem	Przestępstwa wśród nieletnich	Liczba przestępstw ogółem		Wskaźnik dynamiki przestępstw w %	Wykrywalność przestępstw w %
			miasto	obszar wiejski gminy		
2012	232	24	141	91	83,5	84,3%
2013	270	8	157	113	86,0	83,2%
2014	165	14	108	57	61,1	84,5%

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Wyrzysku

Ilość przestępstw w Gminie w 2014 roku spadła o prawie 40% w porównaniu z rokiem 2013. O ponad połowę więcej przestępstw jest popełnianych w mieście niż na terenie wiejskim.

Najczęściej popełniane przestępstwa na terenie Gminy Wyrzysk:

- kradzież;
- prowadzenie pojazdów mechanicznych i rowerów w stanie nietrzeźwości;
- kradzież z włamaniem.

Drugim znacznym zagrożeniem bezpieczeństwa ludności i jej mienia są zagrożenia pożarowe. W zakresie ochrony przeciwpożarowej w gminie funkcjonują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej przedstawione w tabeli.

Tabela 26 OSP w Gminie Wyrzysk

OSP miejscowość/ adres	Liczba strażaków w	Ilość działań ratowniczych	Ilość i rodzaj posiadanego sprzętu; wiek sprzętu
Bąkowo 36	10	4	samochód pożarniczy ŻUK A18H – rocznik 1996 (19 lat), motopompa PO-5 starego typu, pompa Niagara
Falmierowo 37	4	0	samochód pożarniczy Polonez DC 1,6 rocznik 1997 (18 lat), motopompa PO-5 starego typu, pompa Niagara
Gromadno 56	10	15	samochód pożarniczy Ford Tranist 100 2,5D rocznik 1997 (18 lat), motopompa PO-5 starego typu, pompa Niagara
Kościeryn Wielki 16 A	8	0	samochód pożarniczy Żuk A151C – rocznik 1985 (30 lat), motopompa PO-5 starego typu,

Kosztowo	6	0	samochód pożarniczy ŻUK A06 – rocznik 1984 (31 lat), motopompa PO-5 starego typu, pompa Niagara
Osiek nad Notecią ul. Główna 20. włączona do krajowego systemu ratowniczo- gaśniczego	20	51	samochód pożarniczy STAR A 200 – rocznik 1990 (25 lat)
			samochód pożarniczy MAN TGM.13.280– rocznik 2009 (6 lat)
			samochód pożarniczy Ford Tranist FNb6 rocznik 2014 (1 rok)
			Motopompa TOHATSU M 16/8 zakupiono w 2014 r. aparaty powietrzne sztuk 6 (po 2 z 2004, 2006 i 2009 roku), pompa Niagara, przecinarka do betonu, wentylator oddymiający itp.
Wyrzysk ul. Targowisko 1; włączona do krajowego systemu ratowniczo- gaśniczego	20	134	samochód pożarniczy FORD TRANSIT rocznik 2010 (5 lat)
			samochód pożarniczy Jelcz 004– rocznik 1993 (22 lata)
			samochód pożarniczy Jelcz 010– rocznik 1997 (18 lat)
			samochód pożarniczy Daewoo Nubira rocznik 1999 (16 lat)
			samochód pożarniczy STAR 200 –typ –PM 18P podnośnik hydrauliczny – rocznik 1988 (27 lat),.
			kamera wizyjna zakup w 2013 r., zestaw nożyc hydraulicznych 2013 rok, pompy Niagary, pilarki, motopompa starego typu, przecinarka do betonu, wentylator oddymiający itp. aparaty powietrzne sztuk 4 z 2005 roku

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Wyrzysku

III.3. Infrastruktura techniczna

III.3.1 Sieć drogowa

Przez gminę Wyrzysk przebiega droga krajowa nr 10 Szczecin-Warszawa o długości 14,623 km wraz z obwodnicą S-10 oraz dwie drogi wojewódzkie: nr 194 Wyrzysk – Osiek nad Notecią - Gołańcz oraz nr 242 Wyrzysk – Więcbork w łącznej długości 17, 961 km. Są to drogi asfaltowe w dobrym stanie technicznym. W odległości 4 km na południe od Miasta jest stacja kolejowa Wyrzysk-Osiek będąca jedną ze stacji na linii Piła-Bydgoszcz.

Długość dróg powiatowych o nawierzchni asfaltowej wynosi 47,48 km dróg publicznych.

Tabela 27 Drogi powiatowe w Gminie Wyrzysk

L. p	w kierunkach z do(numer drogi)	Długość (km)	Rodzaj nawierzchni
1.	P1180 Dąbki – Osiek nad Notecią - Komorowo	8,809	asfaltowa
2.	P1188 Kosztowo - Rzęszkowo	2,409	asfaltowa
3.	P1189 Wyrzysk – Polanowo	1,488	asfaltowa
4.	P1190 Osiek nad Notecią – Konstantynowo – Ruda	2,578	asfaltowa
5.	P1191 Żelazno – Dąbki – Ruda – Bagdad –	13,199	asfaltowa

	Glesno - Liszkowo		
6.	P1192 Wyrzysk – Gleszczonke – Glesno	6,639	asfaltowa
7.	P1193 Wyrzysk – Klawek – Kościerzyn Wielki – Falmierowo do drogi W194	10,952	częściowo asfaltowa, częściowo utwardzona kamieniem wapiennym i gruntowa
8.	P1196 Auguścín – droga 1191	1,406	asfaltowa

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Długość dróg gminnych wynosi 1521 km, z tego 552 km jest dróg utwardzonych a 968 km nieutwardzonych, co stanowi aż prawie 64%.

Tabela 28 Drogi gminne na terenie Gminy Wyrzysk

	Długość	Utwardzone	Nieutwardzone
Drogi na terenie gminy	1209, 26 km	295,17 km	914,09 km
Wyrzysk ulice	213,61 km	172,42 km	41, 19 km
Osiek nad Notecią ulice	98,32 km	84, 98 km	13, 34 km
Razem	1521, 19 km	552,57	968, 62 km

Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Najdłuższym odcinkiem drogi gminnej jest trasa Bąkowo – Żuławka – Wyciąg o długości ponad 7,2 km. Odcinek drogi Wyrzysk – Karolewo - Osiek nad Notecią wynosi prawie 6,6km. Drogi gminne mające powyżej 4 km to:

Ulice w Gminie Wyrzysk wynoszą prawie 312 km o nawierzchniach:

- nawierzchnia utwardzona asfaltowa;
- nawierzchnia utwardzona z kostki – betonowa;
- nawierzchnia utwardzona z kostki kamiennej;
- nawierzchnia nieutwardzona.

Aż 82 % ulic jest utwardzona, w tym 70% posiada powierzchnię asfaltową a tylko 5% jest ulic z kostki kamiennej.

Tabela 29 Długości wraz z typem nawierzchni w gminie Wyrzysk

Długość ulic gminnych		311, 93 km
Z nawierzchnią utwardzoną		257,40 km
W tym:	nawierzchnia asfaltowa	180,16 km
	nawierzchnia z kostki, betonowa	71,52 km
	nawierzchnia z kostki kamiennej	13,34 km
Z nawierzchnią nieutwardzoną		54,53 km

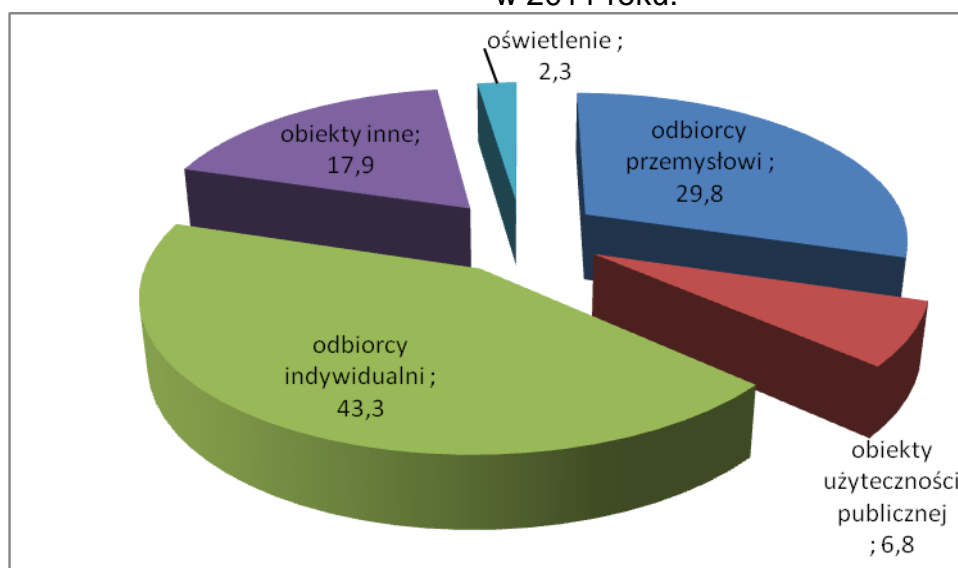
Źródło: opracowanie na podstawie informacji Urzędu Miejskiego

Miejsca parkingowe są dostępne w mieście Wyrzysk w dobrym stanie technicznym i przystosowane do osób niepełnosprawnych. W Gminie Wyrzysk znajduje się ścieżka rowerowa o nawierzchni asfaltowej o długości 2076 m.

III.3.2 Zaopatrzenie w prąd i gaz

Gminę w energię elektryczną zaopatruje ENEA Operator Sp. z o.o. Zużycie energii elektrycznej wszystkich odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy Wyrzysk, w ostatnich 3 latach systematycznie rośnie, po znaczącym obniżeniu zużycia w roku 2009 (obniżenie o ponad 15%). Łączne zużycie energii elektrycznej w roku 2011 wyniosło ok. 26,6 GWh - jest to zużycie energii elektrycznej netto bez uwzględnienia strat wynikających z przesyłu, transformacji i dystrybucji tej energii od jej źródeł do odbiorców. Średnie roczne zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca gminy Wyrzysk w roku 2011 wyniosło w granicach 1830 kWh, natomiast wliczając straty tej energii na przesył, transformację i jej dystrybucję, średnie zużycie energii elektrycznej na mieszkańca mogło wynosić nawet w granicach 2200-2300 kWh. Największymi odbiorcami energii elektrycznej na terenie Gminy Wyrzysk są odbiorcy indywidualni oraz odbiorcy przemysłowi. Odbiorcy Ci zużywają ponad 73% całego zapotrzebowania na energię elektryczną gminy¹¹.

Rycina 10 Struktura odbiorców energii elektrycznej na terenie Gminy Wyrzysk w 2011 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu Założenia do zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Wyrzysk, Urząd Miejski w Wyrzysku, 2013.

Obszar powiatu pilskiego zasilany jest w gaz ziemny wysokometanowy z krajowego systemu sieci gazowych gazociągami wysokiego ciśnienia. Podmiotem zarządzającym siecią gazową na terenie Gminy Wyrzysk jest Polska Spółka Gazownicza Sp. z o.o. z oddziałem w Poznaniu. Długość sieci gazowej wynosi 49 873 m. Gmina została włączona do sieci dystrybucyjnej PSG w 2007 roku. W Gminie objęte są następujące miejscowości siecią gazową PSG:

¹¹ Założenia do zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Wyrzysk, Urząd Miejski w Wyrzysku, 2013, s. 57

Kosztowo, Osiek nad Notecią, Polanowo, Wyrzysk
Na terenie Gminy Wyrzysk występują sieci gazowe:

- średniego ciśnienia- o długości 45 558 m;
- średniego podwyższonego ciśnienia – o długości 4 315 m.

Liczba odbiorów gazu osób korzystających z sieci gazowej systematycznie wzrasta. W 2014 roku było przyłączonych 116 budynków (wzrost w stosunku do roku poprzedniego wzrósł o 15%).

Tabela 30 Zużycie gazu w Gminie Wyrzysk

Wskaźniki	2012	2013	2014
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	78	98	116
odbiorcy gazu	97	110	115
zużycie gazu w tys. m ³	231,9	282,1	306,1
ludność korzystająca z sieci gazowej	307	344	367

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

III.3.3 Gospodarka wodnokanalizacyjna

Sieć wodociągowa

Podmiotem zarządzającym siecią wodociągową jest **Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Wyrzysku** jako spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i została powołana Uchwałą Rady Miejskiej w Wyrzysku.

Łączna długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 134 km. Liczba eksploatowanych ujęć wód podziemnych wynosi 6, które zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Wyrzysk, Polanowo, Osiek nad Notecią, Kosztowo, Falmierowo, Kościerzyn Wielki.

Stacje uzdatniania wody znajdują się w miejscowościach: Wyrzysk, Polanowo, Osiek nad Notecią, Kosztowo, Falmierowo, Kościerzyn Wielki. Jakość dostarczanej wody pitnej spełnia wymogi sanitarne. W 2014 roku zużycie wody na cele przemysłowe stanowiło 33 200 m³, natomiast na cele bytowo – gospodarcze 441 500 m³. Do około 3% gospodarstw domowych nie jest dostarczana woda.

Parametry techniczne sieci wodociągowej:

- Wydajność – 7664 m³/doba
- Ubytki wody na sieci – 20%

Sieć kanalizacyjna

Obiekt oczyszczalni i przepompowni zajmuje ok. 1,6 ha, wraz ze strefą ochronną 2 ha. Jest to najniższe miejsce w okolicy 62-63 m n.p.m. podczas gdy inne fragmenty miasta leżą na wysokości 70-90 m n.p.m. Dzięki temu zrzut oczyszczonej już wody do pobliskiej rzeki Łobżonki odbywa się bez budowania dodatkowych linii przesyłowych. Oczyszczalnia ścieków stanowi własność Gminy Wyrzysk. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 45 km.

Parametry techniczne sieci kanalizacyjnej:

- wydajność oczyszczalni - 1100 m³/doba;
- ilość odprowadzanych ścieków - 874 m³/doba.

Pozostali mieszkańcy, nie podłączeni do sieci kanalizacyjnej, ścieki bytowo – gospodarcze gromadzą w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe (szamba) lub odprowadzają do przydomowych oczyszczalni ścieków:

- liczba gospodarstw, posiadających przydomowe oczyszczalnie ścieków 43 nieruchomości;
- liczba gospodarstw posiadających szamba – 903.

Coraz większą popularnością cieszą się przydomowe oczyszczalnie ścieków, które pozwalają na skuteczne i proste oczyszczanie ścieków oraz odprowadzenie ich do gruntu lub wód powierzchniowych. Przydomowe oczyszczalnie ścieków to ekologiczne rozwiązanie problemu ścieków w gospodarstwach domowych.

III.3.4 Gospodarka mieszkaniowa

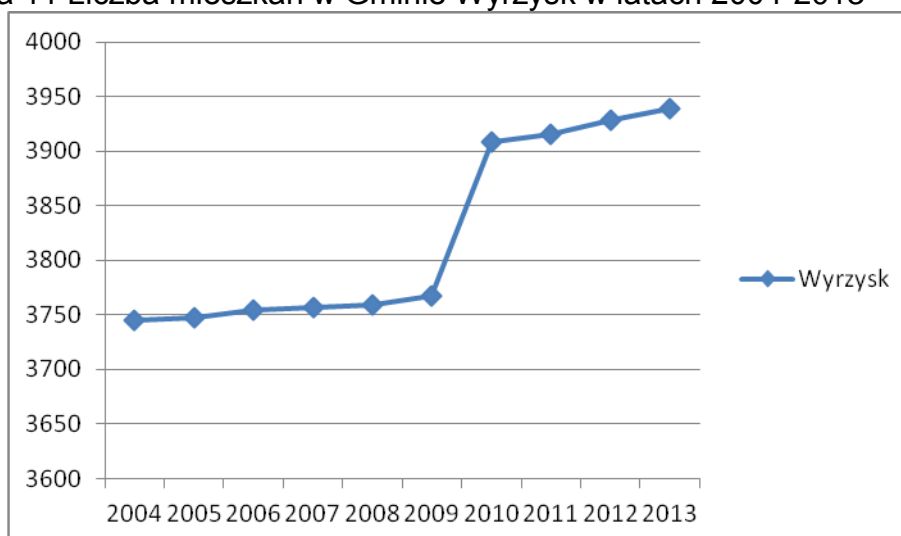
Na sytuację mieszkaniową oddziałuje wiele czynników, wśród których do najważniejszych zalicza się zasoby mieszkaniowe, powierzchnię użytkową, czy tempo rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Wyrzysk są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa wielkopolskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie.

W Powiecie Pilskim w 2013 roku było **177 750** budynków mieszkalnych, a w Gminie Wyrzysk **3939**. Gwałtowny wzrost liczby mieszkań nastąpił zwłaszcza w latach 2009 -2013, co ilustruje wykres poniżej, który w chwili obecnej nie postępuje już tak gwałtownie. To powoduje, iż brakuje lokali mieszkaniowych zwłaszcza dla osób mniej zamożnych. Dlatego konieczne wydaje się działania zmierzające do powiększenia zasobu komunalnego.

Rycina 11 Liczba mieszkań w Gminie Wyrzysk w latach 2004-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, www.gus.pl

III.3.5 Gospodarka odpadami

Program Ochrony Środowiska dla powiatu Pilskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem *perspektywy na lata 2012 – 2015* przyjmuje cele priorytetowe wyznaczone w wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska jako obligatoryjne dla powiatu, w tym dla Gminy Wyrzysk. Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych. Cel ten jest zgodny ze sformułowaną w „Strategii rozwoju powiatu pilskiego” misją, gdzie zaznaczono potrzebę stworzenia warunków do stabilnego i zrównoważonego rozwoju.

Powiatowy Program wytycza następujące cele do 2015 r.:¹²

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód;
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych;
- ochrona mieszkańców powiatu przed hałasem emitowanym przez środki transportu drogowego;
- utrzymanie standardów dla pól elektromagnetycznych;
- ochrona mieszkańców i środowiska przed poważnymi awariami związanymi z transportem substancji niebezpiecznych;
- ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju;
- zachowanie istniejących zasobów leśnych i zwiększenie lesistości powiatu oraz zrównoważona pod względem ekonomicznym, ekologicznym i społecznym gospodarka leśna;
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w celu ochrony przed deficytami wody oraz ochrony przed powodzią i skutkami suszy;
- ochrona i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie;
- efektywne wykorzystywanie eksploatowanych złóż, z zachowaniem wymogów ochrony środowiska oraz ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych i terenów perspektywicznych;
- kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu pilskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna;
- wzmocnienie roli aspektów ekologicznych w politykach sektorowych;
- promowanie i wsparcie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego w jednostkach samorządu terytorialnego i przedsiębiorstwach powiatu pilskiego. Rozwój „zielonych miejsc pracy”.

Od 1 lipca 2013 r., zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zaczęły obowiązywać zmiany dotyczące sposobu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym również ponoszenia opłat z tego tytułu. Uchwałą Rady Miejskiej przyjęto regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wyrzysk, określający nowe zasady funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie Gminy.

---

¹² *Prognoza Oddziaływania na Środowisko aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wyrzysk do roku 2019*, luty, 2011, s. 20-21

Wprowadzony system selektywnej zbiórki odpadów obejmuje: papier, szkło, tworzywa sztuczne, metale i baterie. Pojemniki do segregacji zlokalizowane są przy obiektach użyteczności publicznej, we wnętrzach blokowych. Osiedla domów jednorodzinnych oraz tereny wiejskie zostały objęte systemem tzw. segregacji workowej. Polega ona na zbieraniu odpadów do specjalnie dostarczonych przez firmę świadczącą usługi odbioru odpadów, kolorowych worków plastikowych. Worki te przekazywane są mieszkańcom nieodpłatnie. Segregacją odpadów objęte są wszystkie miejscowości na terenie gminy. Na terenie gminy nie funkcjonuje czynne składowisko odpadów komunalnych.

IV. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Położenie pomiędzy miastami Piłą a Bydgoszczą, ➤ Walory przyrodnicze (Notecki Park Krajobrazowy, NATURA 2000), ➤ Przebiegające przez gminę szlaki wodne: Łobżonka i Noteć oraz jeziora Młotkowieckie i Falmierowskie, ➤ Przebiegająca przez gminę droga krajowa nr 10 i linia kolejowa, ➤ Wysoki wskaźnik urządzeń sieciowych (woda, gaz), ➤ Oczyszczalnia ścieków, ➤ Znajdujące się tereny inwestycyjne, ➤ Dwustronne zasilanie siecią elektroenergetyczną, ➤ Znajdująca się zamiejscowe ośrodki starostwa i innych instytucji o znaczeniu ponadgminnym, ➤ Siedziba szpitala oraz ośrodki zdrowia, ➤ Istniejąca sieć szkolna (3 poziomy), ➤ Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią, ➤ Baza hotelowa i gastronomiczna, ➤ OSP w systemie ratownictwa (Wyrzysk i Osiek nad Notecią), ➤ Dodatni przyrost. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Położenie gminy w kontekście województwa wielkopolskiego, ➤ Niedostateczna komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna, ➤ Brak strefy przemysłowej (gospodarczej), ➤ Zadłużenie gminy, ➤ Brak skutecznego wykorzystania kapitału społecznego, ➤ Słabo rozwinięte budownictwo wielorodzinne (komunalne i socjalne), ➤ Niedostateczny stan nieruchomości, ➤ Wysoka „niska emisja”, ➤ Niedostateczny stan techniczny dróg i infrastruktury towarzyszącej, ➤ Ujemne saldo migracji, ➤ Niedostateczny stan dróg i infrastruktury towarzyszącej, ➤ Problemy społeczne np. alkoholizm, ➤ Niedostateczny stan budynków oświatowych i ich wyposażenia, ➤ Niedostateczne wykorzystanie turystyczne rzek m.in. Noteci, ➤ Niewystarczające wykorzystanie istniejącego zaplecza rekreacyjno-sportowego i świetlic, ➤ Niewykorzystane lokalnego dziedzictwa historyczno-kulturowego, ➤ Brak kąpielisk nad jeziorami, ➤ Brak PSZOK-u.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Perspektywa UE 2014-2020, ➤ Wysokie walory krajobrazowe regionu, ➤ Bogata oferta atrakcji turystycznych w regionie, ➤ Wzrost zainteresowania turystyką, ➤ Rozwój i wsparcie ponadregionalne dla rozwoju rolnictwa, zwłaszcza z zakresie produkcji zdrowej i ekologicznej żywności, ➤ Rozwój spółdzielni socjalnych, ➤ Budowa PSZOK przez związek gmin, ➤ Rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego, ➤ Wzrost zamożności mieszkańców, ➤ Budowa zakładu przemysłowego w Polanowie. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozpad Powiatu Piłskiego, ➤ Brak spójnej wizji rozwoju gmin sąsiednich, ➤ Budowa instalacji zagrażających środowisku naturalnemu, ➤ Likwidacja szpitala, ➤ Pogarszająca się sytuacja gospodarcza kraju, ➤ Niekorzystne trendy demograficzne: niż demograficzny, starzenie się społeczeństwa, spadek liczby ludności, ➤ Brak dobrej i skutecznej polityki społecznej, ➤ Spadek natężenia ruchu turystycznego, ➤ Systematycznie pogarszający się zły stan powietrza, ➤ Zmiany przepisów prawa.

V. Struktura Strategii Rozwoju

V.1. Wizja i misja gminy

Wizja stanowi zapowiedź tego, jak będzie wyglądała gmina po okresie realizacji strategii rozwoju. To obraz przyszłego stanu społeczno-gospodarczego, z którym powinny utożsamiać się władze oraz jego mieszkańcy. Wizja zawsze powinna być pozytywna i realna, chociaż nie pozbawiona czynnika kreatywnego.

W wyniku prac warsztatowych Wizja gminy Wyrzysk przedstawia się następująco:

**GMINA WYRZYSK WYKORZYSTUJĄC ENDOGENICZNE WALORY
DBA O ROZWÓJ INFRASTRUKTURY PROEKOLOGICZNEJ ORAZ
DĄŻY DO WZROSTU ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ,
GOSPODARCZEJ I KULTURALNEJ**

Misja natomiast uzasadnia sens tworzenia działań strategicznych z uwzględnieniem wartości i potrzeb zgłoszonych przez lokalną społeczność. Pokazuje pożądane kierunki rozwoju. Jest mocno spersonalizowaną potrzebą, która uwzględnia uwarunkowania społeczności lokalnej, oczekiwań lokalnych wszystkich grup partycypujących w budowaniu planu strategicznego. W Wyrzysku misja została przyjęta w następującym kształcie:

**GMINA WYRZYSK MIEJSCEM PRZYJAZNYM I BEZPIECZNYM,
ZAPEWNI WARUNKI DO STWORZENIA ŚRODOWISKA
PRZYJAZNEGO MIESZKAŃCOM I PRZEDSIĘBIORCOM.
UWZGLĘDNI OCZEKIWANIA SPOŁECZNE W CELU POPRAWY
JAKOŚCI ŻYCIA Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA
NATURALNEGO I LOKALNEJ TRADYCJI**

Cel w kategoriach strategicznych jest rozumiany jako kierunek działania. Nie należy traktować go jako wizję docelowego stanu, ale jako proces rozwojowy. Proces ten ma służyć coraz lepszemu zaspokajaniu potrzeb mieszkańców i gospodarki oraz ma przyczyniać się do wzrostu konkurencyjności gminy.

Cel strategiczny odpowiada na pytanie, jak ma funkcjonować i w którym kierunku ma się rozwijać gmina. Cele powinny być zgodne i spójne wizją i misją, ponadto powinny być spójne ze sobą wzajemnie, ale też wpisywać się w dalsze otoczenie.

W ramach struktury strategii, podczas warsztatów strategicznych powstały **IV Cele strategiczne**:

V.2. Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań

CEL STRATEGICZNY I

WZMOCNIENIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY

Stworzenie odpowiednich warunków gospodarowania jest jednym z najważniejszych kierunków rozwoju Gminy.

Analiza uwarunkowań, wskazały, że mieszkańcy gminy Wyrzysk priorytetowo traktują kwestię gospodarki. Mają przy tym świadomość pewnych ograniczeń, ale i posiadanego potencjału w zakresie rozwoju przedsiębiorczości.

Poprawę funkcjonowania sfery gospodarczej Gminy powinny zapewnić aktywne działania podejmowane przez władze gminne poprzez stworzenie odpowiedniego klimatu inwestycyjnego, uzbrojenie terenów inwestycyjnych czy promocję postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Należy również pamiętać, iż cechą charakterystyczną dla przedsiębiorczości na terenie gminy Wyrzysk jest branża rolna, w związku z powyższym należy umiejętnie wspierać przedsiębiorców rolnych poprzez działania edukacyjne czy bezpośrednie przedsięwzięcia, które mogą wspierać prowadzenie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

Cel strategiczny „*Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy*” jest realizowany przez jeden cel operacyjny.

CEL OPERACYJNY I.I

ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ GMINY WYRZYSK

Przedsiębiorczość to cecha działania zmierzającego do zapewnienia racjonalnej i efektywnej koordynacji zasobów gospodarczych które są na terenie gminy. Zadaniem powyższego celu operacyjnego jest wzrost konkurencyjności gminy jako miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej. Realizacja celu powinna być oparta o działania, które skierowane byłby do inwestorów zewnętrznych oraz przedsiębiorców lokalnych.

Cel operacyjny realizują poniższe kierunki działań:

Kierunek działań I.I.1

Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Powyższy kierunek działań ma przede wszystkim wzmocnić atrakcyjność inwestycyjną gminy. Działaniami, które należy podjąć, aby zrealizować powyższy cel są przede wszystkim kontynuacja opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich aktualizacja, wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych lub uzbrojenie (w infrastrukturę) istniejących terenów inwestycyjnych. Oba zadania są przedsięwzięciami czasochłonnymi i kosztownymi dlatego należy się do nich przygotować nie tylko pod względem prawnym i ekonomicznym, ale również w oparciu o szeroki konsensus społeczny. Jednocześnie w ramach powyższego kierunku działań należy podjąć

przedsięwzięcia, które wzmocnią wizerunek gminy jako miejsca przyjaznego inwestycjom. Można to zrealizować poprzez stworzenie a następnie promocję profesjonalnej oferty inwestycyjnej gminy oraz wdrażania w administracji samorządowej standardów obsługi inwestora.

Kierunek działań I.1.2 **Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości**

Przedsiębiorstwa już funkcjonujące szczególnie utworzone przez mieszkańców gminy stanowią największy zasób gospodarczy. Wynika to stąd, że lokalna przedsiębiorczość stanowi wyraz rozwoju opartego na czynnikach endogenicznych – znajdujących swoje źródło czy to na poziomie ludzkim czy w kontekście istniejących zasobów naturalnych. Aby osiągnąć wysoki poziom lokalnej przedsiębiorczości trzeba mieć na uwadze potrzebę stałego rozwoju oraz wzmocnienia konkurencyjności „lokalnych” przedsiębiorców.

W ramach powyższego kierunku można podjąć działania wspomagające kompetencje miękkie np. poprzez organizację szkoleń oraz doradztwa w zakresie zakładania i prowadzenia własnych działalności gospodarczej, podnoszenia kwalifikacji zawodowych czy pozyskiwania funduszy unijnych. Również należy podjąć działania skierowane do dzieci i młodzieży czy to poprzez promowanie postaw przedsiębiorczych czy dostosowanie systemu edukacji do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Obok wskazanych działań istotne jest podjęcie przedsięwzięć służących wspieraniu współpracy inwestorów, przedstawicieli nauki i samorządu na rzecz wdrażania przedsięwzięć wspólnych oraz w zakresie wdrażania inteligentnych specjalizacji. Równocześnie można wspierać ideę powstania innowacyjnych instytucji otoczenia biznesu np. inkubatora przedsiębiorczości, parku naukowo-technologicznego. Elementami, które spowodują również wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości będzie stworzenie systemu ulg i preferencji dla przedsiębiorców na terenie gminy Wyrzysk.

Kierunek działań I.1.3 **Rozwój nowoczesnego rolnictwa**

Rolnictwo na terenie gminy Wyrzysk jest jedną z ważniejszych sposobów osiągnięcia dochodów przez mieszkańców. Działaniami, które można podjąć w tym zakresie mogą dotyczyć promowania specjalizacji produkcji rolnej. Również, zwłaszcza w kontekście rozwoju turystyki takimi przedsięwzięciami może być promocja i wspieranie działalności w zakresie ekologicznego rolnictwa. Równocześnie wspierać należy przedsięwzięcia dotyczące bezpośredniej produkcji wyrobów w gospodarstwach czy wspierania działalności grup producenckich.

CEL STRATEGICZNY II

INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W GMINIE

Poprawa jakości życia mieszkańców nierozzerwalnie wiąże się z sukcesywną modernizacją infrastruktury technicznej. W ramach realizacji powyższego celu strategicznego Gmina powinna podjąć działania z zakresu poprawy stanu infrastruktury komunalnej takiej jak drogi, obiekty użyteczności publicznej czy działania rewitalizacyjne.

Poprawa infrastruktury powinna objąć również elementy, które bezpośrednio wpływają na poprawę stanu środowiska tj. rozbudowa lub modernizację sieci wodno-kanalizacyjnych, poprawę gospodarki odpadami czy zadania związane z szeroko pojętą poprawą efektywności energetycznej. To od jakości i dostępności infrastruktury zależy nie tylko poziom życia mieszkańców, ale także chęć inwestowania przez zewnętrzne podmioty gospodarcze.

Realizację powyższego celu strategicznego mają wypełnić przedsięwzięcia, które koncentrują w dwóch celach operacyjnych.

CEL OPERACYJNY II.I. REWITALIZACJA I ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY KOMUNALNEJ

Cel operacyjny dotyczący rewitalizacji i rozbudowy infrastruktury komunalnej ma przede wszystkim doprowadzić do poprawy przestrzeni i obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Wyrzysk. Jednakże działania podejmowane w tym zakresie mają nie tylko doprowadzić do „upiększenia” przestrzeni publicznych na terenie gminy, ale przede wszystkim podnieść jakość życia dzięki inwestycjom w infrastrukturę społeczną czy komunikacyjną. Ważnym aspektem są również działania, które doprowadzą do rewitalizacji społecznej i infrastrukturalnej najbardziej zaniedbanych obszarów gminy. Należy pamiętać, iż proces ten powinien być prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Powyższy cel operacyjny realizują przedstawione kierunki działań.

Kierunek działań II.I.1

Poprawa systemu komunikacyjnego w gminie

Rozwinięta infrastruktura drogowa i komunikacyjna ułatwia przepływ pracowników, podnosi atrakcyjność inwestycyjną i poprawia jakość życia jej mieszkańców. Jakość i stan dróg był wielokrotnie wskazywany, przez mieszkańców jako niezadawalający i wymagający poprawy. Jako jedne z najpilniejszych obok poprawy lub budowy nowych nawierzchni drogowych wydają się działania, które doprowadzą do rozbudowy infrastruktury towarzyszącej. Przede wszystkim należy zadbać o remont lub rozbudowę sieci chodników,

dróg rowerowych czy parkingów. W tym kontekście istotne wydają się również działania związane z modernizacją i rozbudową systemu oświetlenia ulic, który wpływa bezpośrednio na bezpieczeństwo mieszkańców.

W ramach realizacji powyższego kierunku działań należy pamiętać o wspieraniu rozwoju transportu publicznego na terenie gminy. Ze względów finansowych działanie to powinno być realizowane wspólnie z sąsiednimi jednostkami samorządowymi

Kierunek działań II.1.2

Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej i sportowej

Niniejszy kierunek rozwoju ma służyć przede wszystkim poprawie bazy materialnej infrastruktury społecznej. Przyczyni się do tego realizacja zadań związanych z modernizacją placówek oświatowych czy poprawą stanu technicznego budynków użyteczności publicznej, zwłaszcza przystosowanie ich do osób niepełnosprawnych. Obok działań w infrastrukturę oświatową bardzo istotne zadania przed, którym stoi gmina Wyrzysk dotyczą bazy sportowej. Zadaniem, które należałoby w tym zakresie realizować dotyczą budowa i modernizacja boisk m.in. boiska z infrastrukturą lekkoatletyczną, modernizacja sal gimnastycznych przy szkołach czy budowy i doposażanie placów zabaw. W zakresie przedsięwzięć, które wpisują się w działanie zmierzające do poprawy infrastruktury sportowej istotne wydaje się zadanie dotyczące modernizacja i rozbudowy hali sportowej „Łobżonka” w Wyrzysku.

Obok działań skierowanych na modernizację infrastruktury oświatowej i sportowej należy pamiętać o działaniach związanych z doposażeniem bazy oświatowej m.in. w nowoczesne materiały dydaktyczne, komputery.

Jednocześnie należy również podjąć działania w celu poprawy stanu infrastruktury związanej z działalnością kulturalną tj. domów kultury, świetlic wiejskich. Jednym z istotnych zadań powinien być remont budynku domu kultury w Osieku nad Notecią czy modernizacja budynku Urzędu Miejskiego.

Kierunek działań II.1.3

Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna gminy Wyrzysk

Działania dotyczące procesów rewitalizacyjnych są w chwili obecnej jednym z priorytetów Unii Europejskiej. W Polsce proces ten został ustawowo określony w ustawie o rewitalizacji. Przewiduje on, iż rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji.

W związku z powyższym istotne wydaje się podjęcie działań, które rozpoczną realizację działań rewitalizacyjnych w gminie Wyrzysk. Obok działań w sferze społecznej istotne wydają się przedsięwzięcia rewitalizacyjne dotyczące sfery mieszkaniowej czy rewitalizacji zabytkowych obiektów. Ponadto w procesy rewitalizacyjne należy włączyć rewitalizacja terenów w mieście Wyrzysk m.in zagospodarowanie Placu Wojska Polskiego w Wyrzysku czy obszarów uważanych za zdegradowane. Realizacja konkretnych działań

w ramach tego kierunku powinna przede wszystkim wynikać z opracowanego dla gminy Wyrzysk gminnego programu rewitalizacji.

CEL OPERACYJNY II.II ZACHOWANIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Realizacja celu strategicznego powinna opierać się również na działaniach służących poprawie infrastruktury, która wpływa nie tylko na jakości życia mieszkańców, ale jednocześnie wpływa bezpośrednio na stan środowiska naturalnego w gminie.

W kategorii takich przedsięwzięć, które spełniają takie wymogi znajdują się działania związane z sieciami wodnymi, kanalizacyjnymi. Katalog inwestycji obejmuje również działania związane z ograniczeniem niskiej emisji oraz przedsięwzięcia, które będą prowadziły do bezpośredniej ochrony środowiska przyrodniczego.

W związku z czym cel operacyjny „Zachowanie wysokiej jakości środowiska” przyrodniczego realizują trzy kierunki działań.

Kierunek działań II.II.1

Rozwój i modernizacja instalacji służących poprawie stanu środowiska

Przedsięwzięcia infrastrukturalne w tym obszarze to przede wszystkim inwestycji w zakresie infrastruktury wodno – kanalizacyjnej, zwłaszcza rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej zwłaszcza na terenach wiejskich. Równocześnie należy pamiętać o dalszej rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej. Rozwój ww. sieci pociąga za sobą również zadanie związane z modernizacją i rozbudową oczyszczalni ścieków w Wyrzysku. Ponadto zgodnie z wdrażaniem podejścia ekologicznego i ekonomicznego proponuje się stworzenie i realizację programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach gdzie z przyczyn technicznych budowa infrastruktury kanalizacyjnej jest niemożliwa.

Obok sieci wodno-kanalizacyjnych istotnym zadaniem wydaje się wsparcie rozbudowy sieci gazowej oraz przygotowanie programu i realizacja systemu melioracji w celu zapobiegania suszom, powodziom i podtopieniom. Działaniami, które obejmują również rozbudowę instalacji ochrony środowiska są przedsięwzięcia w zakresie gospodarowania odpadami. W tym zakresie istotne jest, aby w gminie powstał Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Kierunek działań II.II.2

Ograniczenie niskiej emisji na obszarze gminy i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Na poprawę stanu środowiska ma wpływ nie tylko emisja zanieczyszczeń spowodowanych korzystaniem z sieci wodno-kanalizacyjnej. Problemem znacznie

ważniejszym, który w obecnym programowaniu UE ma szczególne znaczenie dotyczy zanieczyszczeń związanych ze stanem powietrza atmosferycznego. W związku z powyższym pilne wydają się działania, nakierowane na termomodernizację wraz z instalacją systemów solarnych w budynkach użyteczności publicznej. Obok tych działań można również realizować przedsięwzięcia dotyczące modernizacji systemów grzewczych. Jednocześnie należy wspierać działania zmierzające do zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł w produkcji energii. Wymienione wyżej przedsięwzięcia powinny opierać się na opracowanym i wdrożonym programie gospodarki niskoemisyjnej a swoim oddziaływaniem obejmować jednostki publiczne, przedsiębiorców i indywidualnych mieszkańców gminy.

Kierunek działań II.II.3

Ochrona walorów i zasobów środowiska naturalnego

Działania infrastrukturalne zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego winny mieć wsparcie w działaniach proekologicznych, które będą podnosiły świadomość ekologiczną mieszkańców a zarazem prowadziły do ochrony zasobów środowiska naturalnego. Przedsięwzięciami takimi mogą być działania związane z przygotowaniem i wdrożeniem kampanii promocyjnej oraz działań zmierzających do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, promocji zdrowego ekologicznego stylu życia, przygotowanie w placówkach oświatowych zajęć z zachowań proekologicznych, organizacji zajęć terenowych dla uczniów np. w ekologicznych gospodarstwach rolnych. Jednocześnie należy przygotować grupę przedsięwzięć, które wzmocniłyby ochronę zasobów środowiskowych. Do nich możemy zaliczyć aktywną ochronę ważnych pod względem przyrodniczym obiektów i terenów, odpowiednie oznakowanie pomników przyrody czy opracowanie inwentaryzacji i waloryzacji obszarów cennych przyrodniczo. Równocześnie należy zwrócić uwagę na problem dzikich wysypisk, które należy sukcesywnie likwidować.

CEL STRATEGICZNY III

ROZWÓJ TURYSTYKI W GMINIE WYRZYSK

Obecny okres charakteryzuje się dynamicznym rozwojem turystyki, która staje się ważnym i szybko rozwijającym się złożonym sektorem gospodarki. Jednocześnie usługi turystyczne zwiększają swoją pozycję w hierarchii potrzeb konsumentów, którzy coraz częściej korzystają z wyjazdów turystycznych. Ocenia się, że zasoby o potencjale turystycznym zlokalizowane na terenie gminy Wyrzysk predestynują obszar do rozwoju turystyki głównie aktywnej, tj. rowerowej, konnej oraz wodnej, jak również agroturystyki. W związku z powyższym gmina powinna je wykorzystać, by wzmocnić swoją rolę jako ośrodka turystyki kwalifikowanej, również o znaczeniu ponadlokalnym.

Należy podjąć działanie nie tylko związane z kreowaniem nowych atrakcji turystycznych ale również związanych ze wspieraniem przedsiębiorców działających w branży turystycznej czy intensyfikacją promocji turystycznej Gminy Wyrzysk.

W ramach realizacji niniejszego celu szczególną uwagę zwrócić należy na zaangażowanie przedstawicieli różnych branż oraz realizację przedsięwzięć w partnerstwie na różnym szczeblu.

Cel strategiczny „rozwój turystyki w gminie Wyrzysk” jest realizowany przez dwa cele operacyjne i cztery kierunki działań.

CEL OPERACYJNY III.I TURYSTYCZNE ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI W GMINIE WYRZYSK

Warunki naturalne i przyrodnicze gminy Wyrzysk powodują, iż powinno podjąć się działania, które wykorzystają te walory dla rozwoju turystyki i rekreacji. W ramach działań powinno się rozpocząć przedsięwzięcia zmierzające do zagospodarowania terenów zielonych czy wykreowania nowych atrakcji turystycznych. Podjęte przedsięwzięcia pozwolą na stworzenie na terenie gminy spójnej i atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu.

Kierunek działań III.I.1 Zagospodarowanie terenów zielonych na potrzeby turystyki i rekreacji

Głównym celem, który powinien zostać osiągnięty dzięki realizacji powyższego kierunku działań jest przygotowanie i zagospodarowanie przestrzeni na potrzeby ogólnodostępnych miejsc rekreacji i wypoczynku. Działania tu podjęte mogą obejmować tworzenie ścieżek spacerowych, budowę zewnętrznych siłowni czy placów zabaw. Jednocześnie można realizować zadania związane z pielęgnacją zieleni w miejscach publicznych tj. skwerach, parkach itp.

Kierunek działań III.I.2 Kreowanie nowych atrakcji turystycznych w oparciu o istniejące zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe

Same walory przyrodnicze lub historyczne mogą nie wystarczyć, aby rozwijać turystykę w gminie Wyrzysk. Konieczne jest również aktywne wykreowanie nowych atrakcji turystycznych, które wzmocnią walory gminy Wyrzysk. Do takich przedsięwzięć możemy zaliczyć przygotowanie rzeki Łobżonka na potrzeby spływów kajakowych poprzez budowę przystani i pomostów. Jednocześnie wykorzystując walor w postaci jezior i zbiorników wodnych można podjąć działania zmierzające do uporządkowania i zagospodarowania terenu wokół nich. Urozmaicony teren gminy pozwala również na stworzenie nowych atrakcji np. budowa punktów widokowych. Przedsięwzięcia mające na celu wykorzystanie istniejących walorów przyrodniczych i historycznych powinny obejmować również działania zmierzające do odpowiedniego zagospodarowania i wyeksponowania atrakcji turystycznych, zabezpieczenie i wspierania renowacji obiektów zabytkowych. W ramach realizacji

powyższego kierunku działań należy również opracować nowe szlaki i ścieżki turystyczne oraz przygotować program ich utrzymania w odpowiednim stanie.

CEL OPERACYJNY III.II WZMOCNIENIE POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO GMINY

Działania zmierzające do zagospodarowania lub wyeksponowania zasobów przyrodniczych nie są jedynymi elementami, które mają doprowadzić do realizacji celu strategicznego. Obok tych działań niezwykle ważne jest wspieranie już istniejących (jak i przyszłych) zasobów. Takimi działaniami będą przedsięwzięcia skierowane na wsparcie infrastruktury obsługi ruchu turystycznego oraz aktywną promocję gminy. Poniższe kierunki działań wskazują jakie bezpośrednie przedsięwzięcia można realizować, aby powyższy cel operacyjny mógł być realizowany.

Kierunek działań III.II.1 Aktywna promocja gminy i jej walorów

Promocję gminy należy rozumieć jako działania informacyjne związane z komunikowaniem się z otoczeniem, obejmujące informowanie o gminie, przekonanie o jej atrakcyjności i skłanianie do nabycia lub konsumpcji subproduktów terytorialnych, w tym wypadku przede wszystkim turystycznych. Walory znajdujące się na terenie gminy Wyrzysk dają podstawę do rozwoju turystyki. Aby funkcja turystyczna została wzmocniona należy zintensyfikować starania w tym zakresie. Przede wszystkim należy podjąć działania zmierzające do stworzenia Systemu Informacji Turystycznej, który skupiałby informacje związane z aspektem turystycznym. Dzięki niemu obecny i przyszły turysta uzyskałby informacje o miejscach noclegowych i punktach gastronomicznych. Mógłby pozyskać interaktywne mapy turystyczne czy wreszcie uzyskać informacje o atrakcjach turystycznych czy wydarzeniach kulturalnych, które urozmaiciłyby pobyt na terenie gminy. Jednocześnie bardzo istotne jest budowanie platformy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego bądź Lokalną Grupą Działania na rzecz tworzenia wspólnej oferty turystycznej. Należy pamiętać, aby w ramach działań promocyjnych stosować nowoczesne kanały komunikacji np. promocja na portalach społecznościowych. Nie należy również zaniedbywać w tym przypadku tradycyjnych metod promocyjnych takich jak targi, eventy w trakcie, których promuje się walory gminy przy pomocy broszur, ulotek i map tradycyjnych.

Kierunek działań III.II.2 Wspieranie rozwoju infrastruktury obsługi ruchu turystycznego

Na infrastrukturę, która może obsługiwać ruch turystyczny składają się oprócz szlaków turystycznych, obiektów kultury i sportowych także baza noclegowa

i gastronomiczna. Zwłaszcza te dwa ostatnie elementy są szczególnie ważne z punktu widzenia konieczności zapewnienia przyjeżdżającym dobrych warunków wypoczynku. Wsparcie istniejących obiektów oraz generowanie impulsów dla rozwoju nowych może wzbogacić ofertę oraz przyczynić się do podniesienia konkurencyjności obszaru. Kluczowym jest przede wszystkim dywersyfikacja infrastruktury w taki sposób, by każdy z odwiedzających mógł odnaleźć ofertę adekwatną do jego oczekiwań. W związku z powyższym działania, które można podjąć w tym zakresie dotyczyć mogą organizacji szkoleń dla mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności turystycznej. Można również podjąć działania w zakresie stworzenia zachęt prawnych i finansowych dla takich przedsięwzięć. Niebagatelnym wsparciem mogą się również okazać działania w zakresie promocji.

CEL STRATEGICZNY IV

WZROST SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ W GMINIE WYRZYSK

Niezwykle ważnym obszarem wsparcia dla równomiernego rozwoju gminy jest nie tylko infrastruktura komunalna i gospodarka, ale również wspieranie spójności społecznej i kapitału ludzkiego. Może odbywać się ono na poziomie wsparcia w infrastrukturę, która wzmocni bezpieczeństwo mieszkańców czy zwiększy spójność w dziedzinie informacyjno-komunikacyjnej. Jednakże istotne jest również wspieranie kapitału społecznego. Powinno się to odbywać poprzez podnoszenie poziomu wykształcenia czy działań związanych z integracją mieszkańców. Aspektem nieodzownym jest również budowanie poczucia tożsamości i przynależności oraz aktywności społecznej na różnych poziomach. To społeczeństwo obywatelskie, świadome swojego potencjału, jest w stanie zrealizować najtrudniejsze projekty.

CEL OPERACYJNY IV.I

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPÓJNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA

Powyższy cel operacyjny realizowany jest przez dwa kierunki działań ma przede wszystkim na celu uzupełnić elementy infrastrukturalne, które nie są związane bezpośrednio z infrastrukturą komunalną, a które mają wpływ na jakość życia mieszkańców. Jednym z nich jest zwiększenie odstępności do technologii ICT, które w obecnym, globalnym świecie, ogrywają bardzo istotną rolę. To dzięki nim możliwa jest organizacja życia zawodowego i społecznego częstokroć bez konieczności dalekich podróży i zmiany miejsca zamieszkania. Drugi z kierunków działań ma na celu podniesienie poczucia bezpieczeństwa odwiedzających gminę jak i jej mieszkańców.

Kierunek działań IV.I.1

Zwiększenie dostępności do nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych

Jak wskazano wyżej dostęp do nowoczesnych usług ICT jest w chwili obecnej nie tyle przywilejem , ale staje się koniecznością. W związku z powyższym w ramach działań przewidzianych w tym kierunku należy podjąć działania służące zwiększeniu dostępności do łączności telekomunikacyjnych, w szczególności do szerokopasmowego Internetu. Również powinno się zadbać o stworzenie jak najszerszej możliwości korzystania z publicznych dostępu do Internetu, aby przeciwdziałać wykluczeniu cyfrowemu. Oczywiście istotnym zadaniem jest również zwiększanie dostępności usług publicznych przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, zwłaszcza zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji.

Kierunek działań IV.I.2

Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców i turystów powinno być jednym z ważniejszych kierunków działań. Na poczucie to składa się nie tylko przeświadczenie o tym, poczucie bezpieczeństwa na ulicach czy poczucie, iż odpowiednie służby przyjdą z pomocą. Realizacja powyższego kierunku działań powinny służyć przedsięwzięcia dotyczące wyposażania jednostek zajmujących się utrzymaniem bezpieczeństwa na terenie gminy, poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Również powinny być kontynuowane działania służące budowie systemu monitoringu wizyjnego, zwiększenia skuteczności egzekwowania przepisów w zakresie porządku publicznego. Działaniem równoległym powinien być rozwój współpracy międzygminnej na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa i odpowiedniego zabezpieczenia w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych na większą skalę.

CEL OPERACYJNY IV.II

WZMOCNIENIE POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO I LUDZKIEGO

Każdą jednostkę samorządu terytorialnego tworzą ludzie. Ich prywatne i zawodowe sukcesy lub porażki mają wpływ na funkcjonowanie całej zbiorowości jakim jest gmina. Z stąd mogą wynikać takie zadania gminy jak wspieranie swoich obywateli na etapie kształcenia czy pokonywania barier społecznych spowodowanych zdarzeniami losowymi. Ponieważ to mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową powinny mieć również jak najszerszy wpływ na jej funkcjonowanie.

Aby powyższy cel został zrealizowany proponuje się realizację trzech kierunków działań.

Kierunek działań IV.II.1 **Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców**

Edukacja realizowana przez gminę dotyczy przede wszystkim etapu wczesnoszkolnego, szkoły podstawowej i gimnazjalnej. W tym zakresie gminy realizują nauczania dzieci i młodzieży. Jednakże dynamika współczesnego życia społecznego, konieczność kształcenia się przez całe życie powoduje, iż gmina powinna wspierać również działania edukacyjne, które nie są jej podstawowym obowiązkiem. W realizacji powyższego kierunku działań obok powinny znaleźć się przedsięwzięcia, które będą, tworzyły nowoczesny system edukacji w gminie. Z jednej strony powinny to być zadania, które wzmocnią system edukacyjny. Powinno się wzmocnić ofertę zajęć pozalekcyjnych, zapewnić odpowiednią pomoc pedagogiczną uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji czy wreszcie realizować takie działania jak stypendia dla najzdolniejszych uczniów. Jednocześnie powinno się wspierać edukację pozaszkolną czy to poprzez promocję i wsparcie upowszechniania idei i systemu kształcenia osób dorosłych lub doksztalcenia i aktywizacja seniorów.

Kierunek działań IV.II.2 **Podejmowanie działań na rzecz integracji społeczności lokalnej**

Obok działań nakierowanych na sferę edukacyjną istotnym zadaniem gminy jest pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej lub grupom będących tzw. osobami zależnymi. Działaniami, które można wykonać w ramach tak rozumianego kierunku są przedsięwzięcia, które oferują wsparcie dla osób dotkniętych przemocą, aktywizację osób bezrobotnych, pomoc dzieciom i młodzieży zagrożonym wykluczeniem społecznym, wsparcie psychologiczne dla osób zagrożonych zjawiskami patologicznymi. Powyższe problemy można niwelować m.in. tworząc warunki wsparcia dla organizacji pozarządowych, czy to poprzez wsparcie organizacyjne, prawne czy powierzając im niektórych zadania do realizacji. Jednocześnie aktywne rozwiązywanie problemów społecznych powinno opierać się poprzez rozwijanie współpracy międzysektorowej. W ramach podejmowanych działań należy również aktywnie wspierać powstawanie i działanie spółdzielni socjalnych. Do przedsięwzięć, które wspomogłyby również rozwiązywanie problemów społecznych można zaliczyć np. utworzenie centrum wolontariatu czy inkubatora organizacji pozarządowych.

Aspektem bardzo istotnym z punktu widzenia integracji społecznej są również działania skierowane dla osób starszych i niepełnosprawnych. Obejmować one powinny usuwanie barier architektonicznych utrudniających im funkcjonowanie, wspieranie profilaktyki prozdrowotnej czy promocja aktywnego stylu życia.

Kierunek działań IV.II.3

Wspieranie rozwoju organizacji, stowarzyszeń i budowa społeczeństwa obywatelskiego

Ostatnim aspektem, który dopełnia spójność społeczną są działania skierowane na rozwój organizacji pozarządowych i budowanie społeczeństwa obywatelskiego. W ramach realizacji tego kierunku działań należy podejmować przedsięwzięcia, które będą wspierać organizacje i stowarzyszenia zajmujących się kultywowaniem i promocją folkloru, tradycji lokalnych, twórczości ludowej czy restauracją ginących zawodów. Jednocześnie należy tworzyć pozytywny klimat dla rozwoju lokalnych twórców i artystów lokalnych, wspierać organizacje i stowarzyszenia w zakresie organizacji różnych form zwiększający dostępności do kultury i rozrywki dla osób z każdej grupy wiekowej.

Obok działań bezpośrednio wspierających organizacje pozarządowe istotnym działaniem jest wprowadzenie nowoczesnych narzędzi partycypacji społecznej. W ramach realizacji tego przedsięwzięcia można wprowadzić kategorię budżetu obywatelskiego, inicjatywy uchwałodawczej, inicjatywy lokalnej czy przygotować narzędzia konsultacji społecznych.

VI. Wdrażanie, monitoring, ewaluacja Strategii.

Realizacja kierunków działań, osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych, a co za tym idzie realizacja misji gminy i urzeczywistnienie jej wizji rozwoju wiąże się z koniecznością nie tylko przyjęcia *Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016-2025*, ale przede wszystkim jej praktycznego wdrożenia. Opracowanie i przyjęcie dokumentu stanowi podstawę do rozpoczęcia praktycznych działań na rzecz wdrożenia zaplanowanych zadań, co umożliwi osiągnięcie celów i przyczyni się do zrealizowania wizji.

Zarządzanie strategiczne to proces pozwalający na bieżącą realizację strategii, monitorowanie jej wdrażania oraz prowadzenie ewaluacji urzeczywistniania dokumentu. Realizacja strategii i efektywne jej wdrażanie wymaga wystąpienia jednocześnie kilku czynników, do których zaliczyć należy przede wszystkim: aktywność mieszkańców gminy, władz lokalnych i podległych im instytucji;

Efektywna realizacja dokumentu wymaga stworzenia systemu wdrażania, w tym przede wszystkim ustalenia zakresu odpowiedzialności za realizację poszczególnych celów; harmonogramu działań.

Dla *Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016-2025* przyjęto 3 etapowy system wdrażania:

Etap 1. Opracowanie i przyjęcie Strategii – obejmuje rok 2015 i 2016;

Etap 2. Wdrażanie strategii i bieżący monitoring – w latach 2016-2025;

Etap 3 Ewaluacja Strategii i jej aktualizacja (prace nad nową strategią) – 2025.

Większość kierunków działań – ze względu na swoją specyfikę – wdrażanych będzie w trybie ciągłym, dla stałego i efektywnego zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy.

Nadzór nad realizacją całości *Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016-2025* należy do zadań Burmistrza Wyrzyska. W celu profesjonalnego wdrażania strategii Burmistrz wyznaczy osobę odpowiedzialną za koordynację wdrażania poszczególnych zadań strategii, bieżące kontakty z instytucjami i organizacjami realizującymi zadania oraz bieżący monitoring strategii.

We wdrażaniu zadań brać będzie udział przede wszystkim Urząd Miejski ale także inni realizatorzy, ściśle współpracujące z Urzędem instytucje publiczne, jak również organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa prywatne i społeczność lokalna.

Na określenie ram finansowych strategii znaczący wpływ mają dwa czynniki. Po pierwsze to horyzont czasowy realizacji dokumentu, po drugie zaś wielość podmiotów realizujących zadania określone w strategii. Uniemożliwia to precyzyjne określenie wysokości funduszy przeznaczonych na realizację strategii w poszczególnych latach. Środki przewidziane na realizację zadań uwzględnione zostaną w budżecie gminy, a pochodzić będą z budżetu gminy, środków krajowych, w tym dotacji na realizację zadań własnych oraz zleconych, środków przekazywanych w ramach programów resortowych. Dla realizacji zadań wykorzystywane będą również środki zagraniczne, przede wszystkim pochodzące z funduszy europejskich, a także środki pozyskiwane w ramach projektów czy grantów realizowanych przez instytucje publiczne i trzeci sektor.

Wdrażanie strategii wymaga również monitoringu i ewaluacji. Monitoring i ewaluacja są niezbędne, zwłaszcza w przypadku planowania średnio- i długookresowego. Monitoring to kontrola (ocena) dynamiczna, a więc ocena postępów i efektów dokonywana stale w czasie, natomiast ewaluacja jest kontrolą statyczną, polega na ocenie realizacji i efektów (rezultatów) dokonywanych w określonych momentach czasu.

System monitoringu *Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016-2025* będzie polegał na gromadzeniu i agregowaniu informacji o stanie jej realizacji. Proces monitoringu będzie polegał na zbudowaniu narzędzia sprawozdawczości i wskazaniu osób odpowiedzialnych za zbieranie i analizę danych. Sprawozdanie powinno się sporządzać w okresie co najmniej dwóch lat.

Zwrócić należy uwagę na możliwość aktualizacji *Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016-2025* w przypadku znaczącej zmiany warunków wyjściowych, stwierdzenia mniejszej niż zakładano efektywności działań czy też wypracowania nowych, efektywniejszych pomysłów i rozwiązań.

Ostatnim etapem wdrażania *Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016-2025* jest ewaluacja ex post, która wskaże sukcesy i porażki związane z wdrażaniem dokumentu oraz pozwoli na stworzenie rekomendacji do kolejnego okresu planistycznego.

Ewaluacja powinna obejmować analizę informacji dotyczących już zrealizowanych i właśnie realizowanych kierunków działań, o których mowa w strategii. Powinny one zostać poddane ocenie w zakresie:

- trafności – w jakim stopniu cele i zadania odpowiadały potrzebom gminy; czy przyczyniły się do wyeliminowania lub ograniczenia problemów;
- skuteczności – w jakim stopniu zrealizowane zadania przyczyniły się do realizacji celów strategicznych, misji oraz urzeczywistnienia wizji rozwoju gminy;
- efektywności – jaki jest stosunek zasobów i nakładów do podjętych działań i osiągniętych efektów; czy można było w inny sposób osiągnąć te same efekty, przy zmniejszeniu kosztów;
- użyteczności – czy osiągnięte efekty są użyteczne; czy mieszkańcy gminy i inne podmioty zlokalizowane na jej terenie rzeczywiście z nich korzystają i będą korzystać; czy pojawiły się jakieś nieprzewidziane negatywne efekty;
- trwałości – czy korzyści z osiągniętych efektów będą trwałe i będzie można z nich korzystać w długim okresie.

Efektom ewaluacji będzie merytoryczna – ilościowa i jakościowa ocena realizacji działań strategicznych za lata 2016-2025 – w oparciu o analizę celów i zadań określonych w strategii oraz wytyczne i rekomendacje dla aktualizacji niniejszej strategii czy przygotowania kolejnego dokumentu strategicznego.

VII. Zgodność ze strategicznymi dokumentami wyższego rzędu.

STRATEGIA EUROPA 2020

Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnego przemysłu oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa.

Aby zagwarantować, że strategia „Europa 2020” przyniesie oczekiwane rezultaty, ustanowiono solidny i skuteczny system zarządzania gospodarczego, który ułatwi koordynowanie działań politycznych na szczeblu unijnym i krajowym¹³.

Strategia Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016-2025 jest spójna z założeniami Strategii Europa 2020. Zaproponowane w dokumencie cele strategiczne i operacyjne uwzględniają bowiem wykorzystanie potencjału endogenicznego na rzecz rozwoju gospodarczego z poszanowaniem środowiska oraz przy uwzględnieniu włączenia społecznego oraz działań zmierzających do ograniczenia wykluczenia społecznego obywateli.

POLSKA 2030. DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI (DSRK)¹⁴

Celem głównym DSRK jest podniesienie jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierówności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów¹⁵.

Osiągnięcie zakładanego celu będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach zadaniowych:

- konkurencyjności i innowacyjności, nastawianych na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost kapitału ludzkiego i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność;
- równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski;
- efektywności i sprawności państwa usprawniającej funkcje przyjaznego i pomocnego państwa działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji¹⁶.

Założenia przyświecające realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2016-2025 spójne są z obszarem działań zadaniowych DSRK w obrębie:

---

¹³ Strona Komisji Europejskiej/Europa 2020 - http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/index_pl.htm

¹⁴ Warszawa 11 stycznia 2013.

¹⁵ *Polska 2030. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK)* . Dokument ten wynika z debaty krajowej przeprowadzonej w 2009 roku. Jej wyniki ujęte zostały w postaci dokumentu „Raport Polska 2030. Wyzwania rozwojowe” oraz stanowiły podstawę do określenia długookresowej strategii rozwoju kraju

¹⁶ *Ibidem*, s.45

- wspierania rozwoju gospodarczego i społecznego poprzez wszystkie dostępne kanały (wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, inwestycje w kapitał społeczny, efektywne, ale racjonalne wykorzystanie środowiska naturalnego);
- wsparcia adekwatnego do potrzeb każdego subregionu (traktowanie obszaru indywidualnie) w celu zwiększenia jego konkurencyjności;
- opieranie swoich działań na wcześniej dokonanych diagnozach, konsultowanych społecznie - działanie zgodnie ze społecznie ustalonymi kierunkami wsparcia.

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk są spójne z założeniami przyjętymi w DSRK, bowiem stanowią element bardziej złożonej koncepcji przyczyniającej się w rezultacie do osiągnięcia wskaźników rozwoju.

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020 – AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO, KONKURENCYJNA GOSPODARKA, SPRAWNE PAŃSTWO (SRK)¹⁷.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski¹⁸.

Strategia Rozwoju Gminy Wyrzysk jest spójna z założeniami obszarów strategicznych wpieranymi przez SRKK, bowiem przewiduje rozwój lokalnej gospodarki oraz wzmocnienie spójności terytorialnej i społecznej. Zaakcentować trzeba przede wszystkim spójność w obrębie inwestowania zarówno w potencjał gospodarczy, jak i w szeroko pojęty kapitał ludzki.

Cele strategiczne oraz operacyjne przyświecające rozwojowi Gminy Wyrzysk są spójne przede wszystkim w celami wskazanymi w ramach:

- 1) Obszaru Strategicznego II: Konkurencyjna Gospodarka,
- 2) Obszaru Strategicznego III. Spójność społeczna i terytorialna.

W ramach powyższych Obszarów, wskazane zostały cele szczegółowe z którymi spójne są proponowane kierunki działań podejmowane na terenie Gminy Wyrzysk. Poniżej zamieszczono cele, z którymi strategia Gminy wykazuje szczególną komplementarność:

ad 1)

- Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki
- Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki
- Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego
- Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
- Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu

ad 2)

- Cel III.1. Integracja społeczna
- Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

---

¹⁷ Warszawa, wrzesień 2012

¹⁸ Strategia Rozwoju Kraju, s. 5

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE 2010-2020¹⁹

Paradygmat terytorialny w koncepcji rozwoju regionalnego jest jednym z kluczowych także w polityce regionalnej, dla której nadrzędnym dokumentem jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR). Zgodnie z nowymi zasadami kierowania wsparcia na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego, jednym z najważniejszych warunków będzie tzw. koncentracja geograficzna. Tym samym, określone zostały Obszary Strategicznej Interwencji (OSI). Zgodnie z KSRR są to obszary:

- wobec których wymagana jest interwencja rządu ze względu na ciężar, którego sam region nie jest w stanie udźwignąć,
- obszary, które ze względów społecznych, gospodarczych lub środowiskowych wywierają lub mogą w przyszłości wywierać istotny wpływ na rozwój kraju.

W stosunku do tych obszarów powinny zostać skierowane właściwe, zintegrowane działania mające na celu wyrównanie ich szans rozwojowych a przede wszystkim właściwe wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych danego obszaru. Gmina Wyrzysk nie została zakwalifikowana do żadnego ze wspomnianych wyżej obszarów. Niemniej jednak działania podejmowane w ramach planu strategicznego Gminy wpisują się w założenia KSRR, tj. w następujące cele:

Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów

Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych

Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie

STRATEGIA ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ²⁰

Strategia Rozwoju Polski Zachodniej stanowi jedną z krajowych strategii rozwoju przygotowywanych w celu odpowiedzi na wyzwania, specyficzne dla obszaru o charakterze ponadregionalnym – mieszczące się pomiędzy krajowym a regionalnym poziomem interwencji. U podstaw procesu przygotowania strategii dla Polski Zachodniej znalazło się przekonanie, że możliwe jest określenie makroregionalnych potencjałów rozwojowych i ich skuteczne pobudzenie dzięki współpracy międzyregionalnej, która przynosi dodatkowe efekty rozwojowe, obok działań podejmowanych na poziomie niższym – regionalnym, i wyższym – krajowym²¹.

Strategia przewiduje trzy cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu,
- Cel szczegółowy II: Budowa makroregionalnej oferty gospodarczej,
- Cel szczegółowy III: Wzmocnienie potencjału naukowo –badawczego makroregionu.

Strategia Rozwoju Gminy Wyrzysk w obrębie swoich celów strategicznych i operacyjnych przewiduje wzmocnienie potencjału gospodarczego Gminy, rozwój infrastruktury społecznej i technicznej, rozwój branż zgodnie z wewnętrznym potencjałem Wyrzyska oraz integrację społeczną i terytorialną Gminy. W związku z tym wpisuje się w założenia Strategii Rozwój Polski Zachodniej.

---

¹⁹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie. 2010-2020. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.

²⁰ Założenia Strategii Rozwoju Polski Zachodniej, Polska zachodnia 2020. Wersja do konsultacji społecznych, publikacja: luty 2014, s. 7.

²¹ Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020, Wersja do konsultacji społecznych, luty 2014.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014 – 2020²²

Położenie Gminy Wyrzysk predysponują jednostkę do korzystania ze wsparcia pomocowego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Tym samym kierunki rozwoju jednostki powinny być zbieżne z założeniami przyświecającymi Wspólnej Polityce Rolnej. Celem głównym PROW 2014-2020 będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez sześć priorytetów, z czego cele strategiczne i kierunkowe zidentyfikowane w ramach Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk na lata 2014-2020 bezpośrednio realizują:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

REGIONALNA STRATEGIA INNOWACJI DLA WIELKOPOLSKI NA LATA 2015 – 2020. AKTUALIZACJA²³

Podnoszenie konkurencyjności regionu w oparciu o wdrażanie innowacji oraz wzmacnianie lokalnych specjalizacji jest jednym z celów przyświecających rozwojowi całego województwa. Analiza przeprowadzona na potrzeby RSI wykazała, że Wielkopolska ma wysoki potencjał w tym zakresie, który wynika z szeregu uwarunkowań historycznych i gospodarczych. Cały region, w tym poszczególne jego obszary posiadają bardzo dobre uwarunkowania dla rozwoju tzw. inteligentnych specjalizacji, tj. specjalizacji wynikających z posiadanego potencjału wewnętrznego oraz oddolnych inicjatyw współpracy, partnerstwa i tworzenia nowej jakości w przestrzeni gospodarczej.

Gmina Wyrzysk ze względu na swój położenia oraz wewnętrzne uwarunkowania rozwoju pretenduje do aktywnego udziału rozwoju innowacyjnym w zakresie następujących inteligentnych specjalizacji:

- Biosurowce i żywność dla świadomych konsumentów – rozwój bezpiecznych bioproduktów i zdrowej żywności, rozwój nowoczesnej technologii produkcji żywności, rozwój innowacyjne metody sprzedaży i dystrybucji wysokiej jakości żywności, wsparcie ekologicznej produkcji żywności i zagospodarowanie odpadów, przygotowanie i profesjonalizacja kadr dla obszaru specjalizacji
- Wyspecjalizowane procesy logistyczne - rozwój specjalistycznych rozwiązań logistycznych dla potrzeb MSP i handlu wielokanałowego (w tym elektronicznego), rozwój usług, technologii oraz produktów dla logistyki (w tym technologii formowania i konsolidacji jednostek ładunkowych), inżynieria i informatyzacja procesów logistycznych, transport multimodalny dla zwiększania mobilności regionalnej, przygotowanie oraz specjalizacja kadr dla obszaru specjalizacji.

²² <http://www.minrol.gov.pl/pol/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2014-2020>

²³ <http://iw.org.pl/pl/inteligentne-specjalizacje>

WIELKOPOLSKA 2020. ZAKTUALIZOWANA STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2020 ROKU²⁴

Kreowanie warunków rozwoju na szczeblu regionalnym w odniesieniu do wytycznych europejskich i krajowych pozostaje w gestii władz województwa wielkopolskiego. Kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki działań społeczności regionu oraz mechanizmy monitorowania jego rozwoju pozostaje zaktualizowana w 2012 roku Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Strategia rozwoju Gminy Wyrzysk powinna uwzględnić realizację założenia polityki regionalnej, przez co wpisuje się w jej założenia w następujących obszarach, przewidzianych przez regionalny dokument strategiczny:

Tabela 31 Spójność ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

		CEL STRATEGICZNY I	CEL STRATEGICZNY II		CEL STRATEGICZNY III		CEL STRATEGICZNY IV	
		<u>WZMOCNIENIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY</u>	<u>INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W GMINIE</u>		<u>ROZWÓJ TURYSTYKI W GMINIE WYRZYSK</u>		<u>WZROST SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ W GMINIE WYRZYSK</u>	
		Cel operacyjny I.I Zwiększenie konkurencyjności gospodarczej gminy Wyrzysk	Cel operacyjny II.I Rewitalizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej	Cel operacyjny II.II Zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego	Cel operacyjny III.I Turystyczne zagospodarowanie przestrzeni w gminie Wyrzysk	Cel operacyjny III.II Wzmocnienie potencjału turystycznego gminy	Cel operacyjny IV.I Rozwój infrastruktury spójności i bezpieczeństwa	Cel operacyjny IV.II Wzmocnienie potencjału społecznego i ludzkiego
Cel strategiczny nr 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu	1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej							
	1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnienie efektywnych form transportu							
	1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego							
	1.5. Rozwój transportu zbiorowego							
Cel strategiczny nr 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami	2.1. Wsparcie ochrony przyrody							
	2.5. Ograniczenie emisji substancji do atmosfery							
	2.7. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej							
	2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa							
Cel strategiczny nr 3. Lepsze zarządzanie energią	2.10. Promocja postaw ekologicznych							
	3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii							
Cel strategiczny nr 5. Zwiększenie spójności województwa	3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu							
	5.1. Wsparcie ośrodków lokalnych							
6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego przedsiębiorców	5.2. Rozwój obszarów wiejskich							
	5.5. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych							
	5.6. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego							
	6.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorców							

²⁴ <http://www.wrpo.wielkopolskie.pl/>

	6.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego							
	6.3. Rozwój sieci i kooperacji regionu							
	6.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu							
	6.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych							
	6.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne							
	6.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego							
	6.11. Rozwój gospodarki społecznej							
Cel strategiczny nr 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia	7.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji							
	7.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności							
Cel strategiczny nr 8. Zwiększenie zasobów oraz wyrównanie potencjałów społecznych województwa	8.1. Wzmocnienie aktywności zawodowej							
	8.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym							
	8.5. Wzmocnienie włączenia społecznego							
	8.6. Wzmocnienie systemu usługi i pomocy społecznej							
	8.8. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego							
	8.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny							
	8.10. Ochrona i utrwalenie dziedzictwa kulturowego							
	8.11. Poprawa warunków mieszkaniowych							
Cel strategiczny nr 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem	9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja							
	9.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczenia i reagowania na zagrożenia							
	9.6. Rozwój współpracy terytorialnej							

WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020²⁵

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 będzie stanowił narzędzie realizacji polityki spójności na obszarze województwa wielkopolskiego w perspektywie finansowej UE na lata 2014 - 2020. Założenia dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Wyrzysk są spójne i wpisują się w poszczególne osie priorytetowe RPO, tym samym stanowią kontynuację i uszczegółowienie założeń polityki regionalnej i przyczynią się do realizacji jej założeń na szczeblu regionalnym.

²⁵ <http://www.wrpo.wielkopolskie.pl/>

Tabela 32. Spójność z WRPO 2014+

		Osie priorytetowe WRPO 2014+								
		Oś priorytetowa 1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	Oś Priorytetowa 2. Społeczeństwo informacyjne	Oś priorytetowa 3. Energia	Oś priorytetowa 4. Środowisko	Oś priorytetowa 5. Transport	Oś priorytetowa 6. Rynek pracy	Oś priorytetowa 7. Włączenie społeczne	Oś priorytetowa 8. Edukacja	Oś priorytetowa 9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego
CEL STRATEGICZNY I WZMOCNIENIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY										
	Cel operacyjny I.I Zwiększenie konkurencyjności gospodarczej gminy Wyrzysk	PI 1a, PI 1b, PI 3a, PI 3c				PI 7b	PI 8iii			
CEL STRATEGICZNY II INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W GMINIE										
	Cel operacyjny II.I Rewitalizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej			4e	PI 6c	PI 7b	PI 8iii	PI 9i, PI 9 iv, PI 9v		PI 9a, PI 9b, PI 10a
	Cel operacyjny II.II Zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego			PI 4a, PI 4c, PI 4e	PI 6a					
CEL STRATEGICZNY III ROZWÓJ TURYSTYKI W GMINIE WYRZYSK										
	Cel operacyjny III.I Turystyczne zagospodarowanie przestrzeni w gminie Wyrzysk				PI 6c					
	Cel operacyjny III.II Wzmocnienie potencjału turystycznego gminy				PI 6c					
CEL STRATEGICZNY IV WZROST SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ W GMINIE WYRZYSK										
	Cel operacyjny IV.I Rozwój infrastruktury spójności i bezpieczeństwa		PI 2c,		PI 5b					
	Cel operacyjny IV.II Wzmocnienie potencjału społecznego i ludzkiego				PI 6c		PI 8iii, PI 8iv	PI 9i, PI 9v	PI 10i, PI 10iii, PI 10 iv	PI 9a, PI 9b PI 10a

Załącznik nr 1: Tabela zadań kluczowych

Lp.	Nazwa zadania
1.	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Wyrzysku
2.	Modernizacja hali sportowej Łobżonka w Wyrzysku z możliwością dobudowy
3.	Modernizacja i rozbudowa OSP w Wyrzysku
4.	Budowa dróg i chodników na terenie Gminy Wyrzysk
5.	Rewitalizacja Wyrzyska
6.	Modernizacja świetlicy w Osieku nad Notecią
7.	Remont obiektu domu kultury w Osieku nad Notecią
8.	Budowa przystani, pomostów na rzece Łobżonka
9.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Wyrzysku (zadanie ZM PRGOK)

Spis rycin

Rycina 1 Położenie Gminy Wyrzysk	4
Rycina 2 Obszary siedliskowe Natura 2000	7
Rycina 3 Obszary ptasie Natura 2000	7
Rycina 4 Migracja ludności na pobyt stały	11
Rycina 5 Ludność wg płci i wieku w 2013 roku	12
Rycina 6 Liczba dzieci w przedszkolach w Gminie Wyrzysk	18
Rycina 7 Liczba dzieci w szkołach w latach 2011 - 2015	19
Rycina 8 Zdawalność egzaminów w Gminie Wyrzysk w 2015 roku, w porównaniu z wynikami osiągniętymi w całym powiecie -%	22
Rycina 9 Bezrobotni w latach 2012 -2014	32
Rycina 10 Struktura odbiorców energii elektrycznej na terenie Gminy Wyrzysk w 2011 roku	42
Rycina 11 Liczba mieszkań w Gminie Wyrzysk w latach 2004-2013	44

Spis tabel

Tabela 1 Obiekty przyrodnicze na terenie Gminy Wyrzysk.....	8
Tabela 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	10
Tabela 3. Podstawowe dane demograficzne Gminy Wyrzysk na tle powiatu pilskiego.	11
Tabela 4 Ludność - podstawowe dane na tle powiatu w 2013 roku.....	13
Tabela 5 Ilość wydanych decyzji w latach 2013-2014	15
Tabela 6 Powody przyznania pomocy	15
Tabela 7 Liczba przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w gminie Wyrzysk.....	17
Tabela 8 Liczba oddziałów w przedszkolach w gminie Wyrzysk	17
Tabela 9 Liczba nauczycieli w przedszkolach	18
Tabela 10 Szkoły podstawowe w Gminie Wyrzysk.	19
Tabela 11 Wyposażenie szkół podstawowych.....	20
Tabela 12 Zajęcia pozalekcyjne w poszczególnych szkołach podstawowych	20
Tabela 13 Liczba dzieci i oddziałów w gimnazjach w Gminie Wyrzysk	21
Tabela 14 Liczba nauczycieli w gimnazjach	21
Tabela 15 Wyposażenie szkół gimnazjalnych w gminie Wyrzysk.....	21
Tabela 16 Pozostałe placówki oświatowe na terenie Gminy Wyrzysk	22
Tabela 17 Biblioteki w gminie Wyrzysk.....	24
Tabela 18 Główne imprezy kulturalne realizowane na terenie Gminy Wyrzysk:.....	24
Tabela.19 Świetlice wiejskie w gminie Wyrzysk	27
Tabela. 20 Imprezy sportowe na terenie gminy	29
Tabela 21 Bezrobocie w mieście i gminie Wyrzysk wg płci, wieku i wykształcenia ..	31
Tabela 22 Wykaz miejsc zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw turystycznych.....	35
Tabela 23 Lista stowarzyszeń i organizacji działających w gminie Wyrzysk.....	37
Tabela 24 Przynależność do stowarzyszeń i związków.....	38
Tabela 25 Przystępczość, wskaźnik dynamiki, wykrywalność przestępstw na terenie gminy Wyrzysk.....	39
Tabela 26 OSP w Gminie Wyrzysk.....	39
Tabela 27 Drogi powiatowe w Gminie Wyrzysk.....	40
Tabela 28 Drogi gminne na terenie Gminy Wyrzysk.....	41
Tabela 29 Długości wraz z typem nawierzchni w gminie Wyrzysk	41
Tabela 30 Zużycie gazu w Gminie Wyrzysk	43
Tabela 31 Spójność ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku.....	67
Tabela 32. Spójność z WRPO 2014+	69